mokslas menas literatura

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

KOVO MĖN. 23 D. / MARCH 23, 1974

PART TWO — Nr. 70 (12)

Šiame numery

Lietuva "Religijos ir komunizmo studijų centre".
Masaitis apie erdvių tyrinėjimus.
Aleksandro Kuršaičio lietuviškai-vokiškas žodynas.
Bernardo Brazdžionio eilėraščiai.
Prof. Alfredo Senno sukaktis.
Nevienodas žarijų žarstymas.
Lenkų kultūrinis gyvenimas išeivijoje.
Baltiečių mokslininkų suvažiavimas Chicagoje.

Kertinė paraštė

LIETUVA

"Religijos ir komunizmo studijų centre"

Iš sodrių Kento lygumų, kur prieš beveik keturiolika šimtmečių Šv. Augustinas atnešė krikščionybę į Angliją, dabar tiesiama broliška pagalbos ranka persekiojamiems krikščionims Lietuvoje. 1970-ais metais įsteigtasis "Religijos ir komunizmo studijų centras" renka medžiagą apie religinę padėtį Lietuvoje ir ją skleidžia pasaulyje.

Centro tikslas, pasak jo leidinių, yra "plačiai ir objektyviai studijuoti religijos padėtį komunistų valdomuose kraštuose ir religijos bei komunizmo santykį aplamai". Kaupdamas medžiagą šia tema, Centras ją tiria ir ja aprūpina savo narius, bažnyčias, universitetus ir pasaulio nuomonę, knygų žurnalų, straipsnių, paskaitų ir radijo bei televizijos laidų pagalba. Centras taip pat stengiasi išleisti Anglijoje ir kitur atsakingų religinių autorių raštus, kurių jie negali išleisti savo šalyse.

Žurnalas "Religija komunistų šalyse" yra Centro organas. Jame stengiamasi aprėpti visi religinės buities požiūriai. Jame aprašomi ne tik persekiojimai ir spaudimai, bet drauge pabrėžiami ir teigiami bruožai, kaip dvasinis atgimimas, dabar vykstantis daugelyje komunistinių kraštų. Dalykiškas ir objektyvus, žurnalas yra patikimiausias tokios rūšies leidinys visame pasaulyje.

Pastaruosiuose Centro žurnalo numeriuose daug vietos skiriama religijai Lietuvoje ir, ypač "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikai". Straipsnyje vardu "Pastarieji įvykiai Lietuvių Katalikų Bažnyčioje" Kathleen Matchett susumuoja 1971-1972 metų įvykius (1973 sausio-vasario nr.). 1973 m. liepos-rugpiūčio numeryje pateikiamas "Kronikos" dokumentų rinkinys. Įžangoje į rinkinį rašoma: "Riaušės ir masyvi dokumentinė medžiaga, įrodanti neramumą Bažnyčioje, pademonstravo ne tik lietuvių problemas, bet ir jų pasiryžimą ginti savo teises: tautinės tapatybės ir religinės laisvės teises".

Negana to, Centro dinamiškasis direktorius, Rev. Michael Bourdeaux, pranešė "Draugo" kultūrinio priedo korespondentui, kad jis nori išleisti rinktinę "Kronikos" medžiagą anglų kalboje knygos pavidalu. Jo žodžiais, "mūsų Centro ateities planų svarbi dalis yra nuolatinė ir giluminė Lietuvos Katalikų Bažnyčios studija". Šiai knygai jau esanti pažadėta piniginė parama, o Anglijos Kardinolas Heenan, uoliai remiantis knygos išleidimo idėją, gal parašysiąs įvadą. Žinomas lietuvių akademikas, gyvenantis JAV-ėse, jau pasižadėjęs padėti knygą redaguoti.

Tėvas Bourdeaux tikisi, kad atsiras mecenatas, kuris vieną naujai statomos Centro būstinės kambarių dedikuos katalikybės Lietuvoje projektui. Jis taip pat tikisi, kad atsiras lėšų apmokėti kvalifikuotam lietuvių kalbininkui, talkininkausiančiam Centro darbuose.

Centras jau subūrė įspūdingą grupę rėmėjų iš bažnytinių ir iš intelektualinių sluoksnių. Jo rėmėjų sąraše randamos Canterbury arkivyskupo, Didžiosios Britanijos vyriausio rabino, Vienos arkivyskupo kardinolo Koenigo ir kitų pavardės. Žurnalą redaguoti talkininkauja tokie pasaulinio garso Rytų Europos ir sovietinio komunizmo žinovai, kaip Leonard Schapiro, Peter Reddaway, Gustav Wetter ir Donald Treadgold. Matyti ir viena baltiška pavardė: Janis Šapiets.

Centre for the Study of Religion and Communism vertas mūsų visų dėmesio ir paramos. Ypač svarbu jį nuolat aprūpinti tikslia medžiaga. Jo adresas: 34 Lubbock Road, Chiclehurst, Kent BR7 5JJ. (Žurnalo metinė prenumerata: 10 dol.). *S. H.*

ERDVIŲ TYRINĖJIMAI

Česlovas Masaitis — **Žvilgsnis atgal ir pirmyn**

Vasario 15 dieną, paskutiniajai Padangių laboratorijos (Skylab) pamainai sugrįžus į žemę, pasibaigė įtemptas erdvių tyrinėjimo laikotarpis, kurio kulminacinis taškas buvo kelionė į mėnulį. Šį aukščiausiąjį tašką — pirmąjį erdvėlaivio nusileidimą į mėnulį—1969 m. liepos 16 d. per televiziją stebėjo visam pasauly šimtai milijonų žmonių. Vėlesnieji apsilankymai mėnulyje truko ilgesnį laiką negu pirmasis. Tų apsilankymų dalyviai nusivežė mechaninius vežimėlius, apkeliavo ir apžiūrėjo didesnius mėnulio plotus, parvežė iš ten daugiau ir įvairesnių akmenų. Mes matėme juos važinėjančius, vaikščiojančius, dirbančius ir net pakylančius nuo mėnulio ryškiomis spalvomis telvizijos ekranuose, tačiau šie apsilankymai nebuvo lydimi tokiu įtemptu susidomėjimu, kaip pirmoji žmogaus kelionė į mėnulį, nes tūkstančiais metų puoselėta pasakų svajonė buvo jau įvykdyta. Visa kita atrodė tik kaip įtemptų technologinių pastangų atoslūgis. Juk paskutinės Padangių laboratorijos pamainos darbas ir gyvenimas tuščioje erdvėje, jos kelionė per 89 dienas daugiau kaip tūkstantį kartų aplink žemę, nesulaukė nė dešimtos dalies to dėmesio sensacijų skelbime, kiek jo buvo skirta nešvankaus ir kvailo šnipinėjimo nešvankiam ir abejotinos išminties tyrimui. Koksai skirtumas nuo 1969 m. liepos 16 dienos, kada milijonai per naktį budėjo prie televizijos ekranų, laukdami pirmojo žingsnio mėnulio paviršiuje! Dabar, vos tik pripuolamai pažvelgę per savo petį, užvertėme pirmąjį nuostabios technologinės pasakos lapą, kuri dar tik prieš trisdešimt ar keturiasdešimt metų atrodė dar labiau fantastiška, negu ugnimi spiaudąs devyngalvis slibinas.

Epochos pradžia

Šis veržimasis į erdves prasidėjo 1957 metų spalio 4 d., kai visą pasaulį sudomino Sovietų "Sputnik 1" paleistas skrieti aplink žemę. Tai buvo 184 svarų 23 colių skersmens aliuminio rutulys, kuriame buvo patalpintos baterijos, du radijo siųstuvai ir termometras vidaus temperatūrai matuoti. Per tris savaites abu šio satelito siųstuvai siuntė radijo signalus, kol išsieikvojo jų baterijos.

Kaip atsimename, Amerikoje "Sputnik 1" sukėlė didelį nustebimą ir susirūpinimą sovietų pirmavimu šioje srityje. Šias nuotaikas dar labiau sustiprino tais pačiais metais lapkričio 3 d. sovietų paleistas "Sputnik 2", kuris svėrė 1120 svarų. Jame taip pat buvo du radijo siųstuvai, gyva kalė ir eilė instrumentų kalės reagavimui stebėti ir tuos stebėjimus persiųst į žemę. Po kelių dienų, deguonio pritrūkusi, kalė nutroško šiame satelite. O ir paties satelito, kaip ir pirmojo "Sputnik 1", atstumas nuo žemės pamažu mažėjo, kol pagaliau 1958 m. balandžio 14 d. jis sudegė, patekęs į tirštesnę žemės atmosferos dalį.

Su Sputnikais prasidėjo intensyvios erdvių tyrinėjimo lenktynės tarp Jungtinių Valstybių ir Sovietų Sąjungos. Amerikos karo laivynui buvo pavesta kiek galima greičiausiu laiku paleisti aplink žemę satelitus, vadinamus "Avangardais" (Vanguard). Tuo pačiu metu JAV Armija pradėjo savo išbandytos "Redstone'o" raketos pritaikymą satelitų paleidimui. Po kelių nepavykusių Laivyno bandymų Armijai buvo leista iššauti satelitą "Tyrinėtoją" (Explorer), kurių pirmasis buvo paleistas 1958 m. vasario 1 d. "Tyrinėtojas" svėrė 31 svarą. Jame įvairių instrumentų buvo 11 svarų. "Tyrinėtojo" du radijo siųstuvai siuntė duomenis apie kosminę radiaciją, temperatūrą ir apie jo susidūrimą su mažyčiais meteoritais. Tais pačiais metais kovo 17 d. buvo paleistas ir pirmasis Avangardas, mažytis trijų su ketvirčiu colio skersmens rutulys.

Taip prasidėjo skridimai į erdves. 1957 m. sovietai paleido du satelitus. 1958 m. iš viso šeši objektai buvo iššauti į erdves: vienas Sovietų ir penki — Amerikos. Sovietų satelitai ir kiti erdvėlaiviai buvo didesni, negu Amerikos, bet Amerika jau pačioje pradžioje pirmavo satelitų skaičiumi, jų instrumentų sudėtingumu ir pačių satelitų paskirties įvairumu. Per ketverius metus nuo erdvių lenktynių pradžios iš viso buvo paleista į erdves šešiasdešimt devyni objektai, iš kurių 15 buvo sovietiškų ir 54 Amerikos.

Šiuos objektus sekė didelė daugybė kitų, skirtų oro tarnybai, ryšiui, navigacijai, geologiniams tyrimams, kariniams stebėjimams ir t. t.

Netolima praeitis

Be šitų, paleista erdvėlaivių į Venerą, Marsą ir Jupiterį. Vieną (Mariner) net paleidome į žvaigždžių erdves anapus saulės sistemos, pažymėję jį auksine lentele su vyro ir moters atvaizdais, naiviai tikėdami, kad kada nors, kur nors erdvėse išsižvejos jį iš tarpžvaigždinės erdvės kažkokios nežinomos protingos būtybės ir pasiųs mūsų palikuoniams žemėje bučkį, kaip padėką už auksinę lentelę, jeigu, žinoma, iki to laiko žemėje žmogaus nebus dar ištikęs dinosauro likimas.

Tačiau erdvėlaiviai, kurie tiesiogiai ruošė kelią žmonių nuvykimui į mėnulį, priklausė "Pioneer", "Ranger", "Centaur", "Surveyor" ir 'Lunar Orbiter" serijoms. Šių serijų erdvėlaiviai paruošė kelią "Apollo" serijai, kurios erdvėlaiviai pagaliau nunešė žmones į mėnulį. Šiom kelionėm į mėnulį Amerika neginčijamai užsitikrino pirmaujančią vietą erdvių tyrinėjime. Tik Amerikos gaminių kokybė ir patikimumas galėjo užtikrinti laimingą astronautų grįžimą iš mėnulio ir Padangių laboratorijos tinkamą funkcionavimą tokį ilgą laiką.

Kas toliau?

Šio tikslo pasiekus, dėmesys erdvėms ir pastangos į jas veržtis žymiai sumažėjo. Labai sumažėjo ir šiam tikslui skiriamos lėšos. Ateityje nenumatoma siekti naujų impozantiškų žygių. Tačiau su paskutinės Padangių laboratorijos pamainos grįžimu į žemę tesibaigia tik pirmasis, atrodo, *didysis*, erdvių tyrinėjimo laikotarpis. Planai jau paruošti keliems ateinantiems metams ir paruošiamieji darbai jau vyksta. Numatyta paleisti eilė JAV Krašto apsaugos ministerijos (Department of Defense) satelitų, kurių pagrindinis tikslas radijo ryšiai ir stebėjimai. Apie NASA (National Aeronautics and Space Administration) ateities planus paskelbta smulkesnių žinių. Iki 1978 m. užplanuota paleisti apie 30 erdvėlaivių. Vienas iš įdomesnių projektų yra Jungtinių Valstybių Apollo ir Sovietų Sąjungos Sojuzo susijungimas ir pasikeitimas astronautais orbitoje aplink žemę. Šis projektas skirtas sekantiems metams. Jo svarbiausias tikslas yra bendradarbiavimas erdvės tyrinėjimuose. Praktiški tikslai yra pasikeitimas erdvės skridimų patirtimi ir nelaimingais atsitikimais astronautų gelbėjimas erdvėse.

Be šio projekto tarptautinio bendradarbiavimo sričiai priklauso Rentgeno spindulių, ateinančių iš tarpgalaktinių erdvių, tyrinėjimai kartu su Britanija; ultravioletinio ir Rentgeno spindulių spektrų analizė su Olandija; labai didelio dažnumo radijo bangų perdavimas iš satelitų kartu su Kanada ir Italija; stebėjimai iš saulės srūvančių atominių dalelių (saulės vėjo) judesys žemės artumoje su Europos Erdvių technologijos centru. Ateinančiais metais NASA kartu su Vakarų Vokietija planuoja paleisti "Helios", kuris nuskristų du trečdalius kelio iki saulės ir atliktų įvairius saulės stebėjimus.

Visiems šiems tarptautiniams projektams reikalingus raketų variklius, vairavimą, kontrolę ir žymią dalį arba visus instrumentus parūpina JAV. Bendradarbiaują kraštai apmoka dalį išlaidų ir jų mokslininkai dalyvauja stebėjimų paruošime ir surinktų duomenų apdorojime — atitinkamų išvadų padaryme.

Pačios NASA administracijos įdomesni projektai yra 1976 m. planuojama "Vikingų ekspedicija", t. y. erdvėlaivio (be žmonių) nuleidimas į Marsą su reikalingais instrumentais, kurie turės nustatyti, ar ten yra kokia nors primityvi gyvybė, kaip, pavyzdžiui, bakterijos, pelėsiai ar samanos.

1977 m. planuojama pasiųsti erdvėlaivius (Mariner), žinoma, be žmonių Jupiterio ir Saturno link. Dar vieneriais metais vėliau planuojama pasiųsti erdvėlaivį (Venus Exploration) į Venerą surinkti detalių duomenų apie šios planetos atmosferą, jos debesis ir paviršiaus temperatūrą.

Reikia pastebėti, kad visi šie planai nėra nauji savo esme, o tiktai pakeitimai ir pagerinimai jau anksčiau atliktų automatinių skridimų. Juk jau 1973 m. pabaigoje matėme Jupiterio nuotraukas, iš nedidelio atstumo padarytas "Marinerio", kuris skrieja iš saulės sistemos į tolimąsias erdves. Taip pat jau keli kiti "Marineriai" ir "Pionieriai" buvo paleisti į Marsą, Venerą ir saulės link. Kai kurie jų dar ir dabar tebeveikia ir pagal radijo komandas iš žemės, siunčia signalus apie jų aplinkoj surinktus stebėjimo duomenis.

Kiti netolimai ateičiai planuojami satelitai yra skirti radijo ir televizijos signalams perduoti, atmosferos geodetiniams ir geofiziniams stebėjimams ir naujiems satelitų instrumentams bandyti.

Pats didžiausias ateities užsimojimas, kuris dar nėra nė planavimo stadijoje, yra pastatyti didelę observatoriją, kuri skrietų

(Nukelta į 2 psl.)

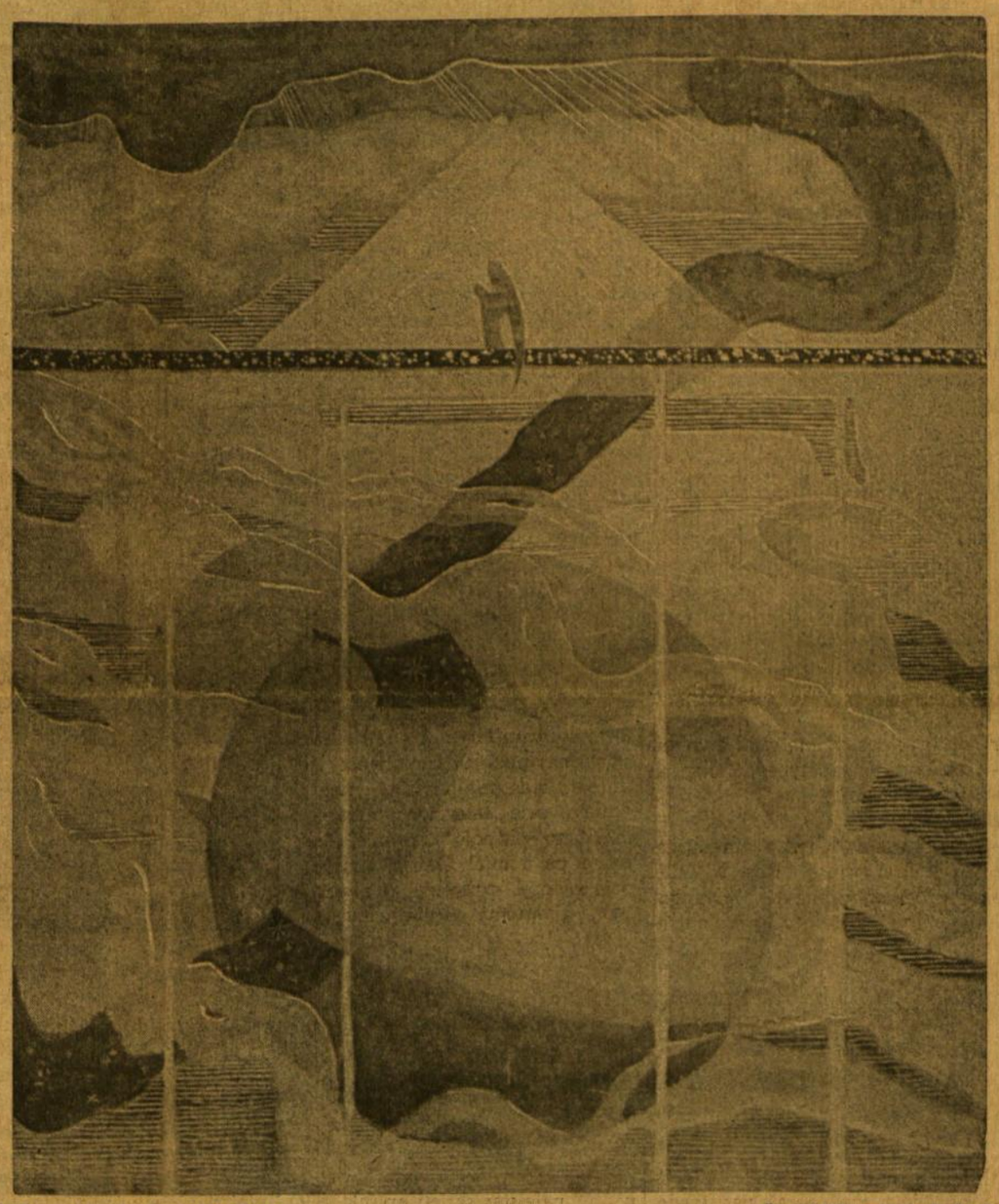

Mikalojus K. Čiurlionis (1875-1911) — Žvaigždžių sonata. Andante.

Aleksandro Kuršaičio didysis turtas

Baigtas leisti keturių tomų lietuviškai-vokiškas žodynas

ANTANAS KLIMAS

Alexander Kurschat, LITAUISCH-DEUTSCHES WOERTERBUCH. Thesaurus Linguae Lituanicae IV. / Aleksandras Kuršaitis, LIETUVIŠKAI - VOKIŠKAS ŽODYNAS. Thesaurus Linguae Lituanicae tomas IV. Redakcinė kolegija: **Wilhelm Wissmann,** Miuncheno universiteto Indogermanistikos katedros ordinarinis profesorius; **Erich Hofmann,** Kielio universiteto Indogermanistikos katedros ordinarinis profesorius (emeritas), bendradarbiaujant Arnimui Kuršaičiui ir Hertai Krick. Išleido Vanderhoek & Ruprecht leidykla Goettingene, Vakarų Vokietijoj, 1973 m. Žodynas spausdintas Austrijoje. Leidinys didelio formato, 473 psl. Leidyklos adresas: Vandenhoeck & Ruprecht, D 3400 Goettingen, Postfach 77, W. Germany.

Šio žodyno ketvirtojo tomo kaina DM 155, ankstyvesniųjų tomų kainos: pirmojo — DM 170, antrojo — DM 220, trečiojo — DM 190.

*

Kad ir kiek ilgiau užtrukęs, negu buvo planuota, išaugęs iš trijų į keturis didelius tomus, Aleksandro Kuršaičio viso ilgo gyvenimo kruopštus darbas pagaliau yra baigtas leisti pasaulin: 1973 metų pabaigoje pasirodė šio svarbaus žodyno ketvirtasis ir paskutinis tomas: *sukaktuvininkas — žvizdras.*

Puslapių skaičiumi šie keturi tomai išėjo gerokai nelygūs: I — 736 p., II — 900 p., III — 772 p., o IV — tik 473 p. (2305-2778). Matyt, taip jau buvo susiklosčiusios leidimo darbo sąlygos.

Taigi, šis lietuvių kalbos turtas — tezauras, kaip jis yra oficialiai vadinamas žodyno paantraštėje: *Thesaurus Linguae Lituanicae,* viso labo turi 2778 žodyno teksto puslapius. Kiekviename puslapyje yra dvi skiltys, šriftas yra gana smulkus, bet aiškus, ryškus. Nors ir nelengva yra apskaičiuoti tokiame žodyne duodamų žodžių tikslus skaičius, bet apytikriai žodžių čia yra apie 116,000. Tai jau tikrai kalbos ir tautos turtas. (Palyginimui galima paminėti: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas,* 2-sis papildytas leidimas Vilnius, 1972, turi apie 60,000 žodžių. Niedermanno — Benderio — Senno — Salio *Rašomosios lietuvių kalbos žodynas* 5 tomai, Heidelberg, 1932-1964, turi apie 95,000 žodžių; akademinis *Lietuvių kalbos žodynas,* kurio ligi šiol jau yra išėję z tomai, turės gal apie 400,000 žodžių...). Reikia čia pat pridėti, kad šie žodžių skaičiai yra labai reliatyvūs: sakysime, A. Kuršaičio žodyne yra duodama nemažas skaičius tikrinių vardų, ko nėra nei viename iš kitų čia minimų žodynų. A. Kuršaitis taip pat atskirai duoda ir išvestinius žodžius: prieveiksmius ir pan. Kiti žodynai tai dažniausiai sudeda prie pagrindinio antraštinio žodžio.

Reikia jausti dėkingumą ne tik a. a. Aleksandrui Kuršaičiui ((1857-1944), kuris *vienas* šį turtą surinko it ta darbščioji bitelė, sunešdama tūkstančius nektaro lašų į medaus korį, tam reikalui pašvęsdama beveik visą savo gyvenimą. Reikia dėkoti taip pat ir visiems kitiems, kurie prisidėjo prie šio didžiulio darbo ir išvedė jį ligi galo: A. Kuršaičio sūnui Arnim'ui, dr. Herthai Krick, jau mirusiam žodyno redaktoriui prof. Wilhelm Wissmann'ui ir sunkų redagavimo darbą užbaigusiam Kielio universiteto profesoriui — emeritui Erich Hoffmann'ui; taip pat ir dr. Baldauf-Jurgutytei.

Aišku, ir sena kalbos ir kalbotyros leidinių leidykla Goettingene, Vandensoeck und Ruprecht, kuri jau ir anksčiau yra išleidusi stambių veikalų iš baltistikos bei lituanistikos, nusipelno mūsų padėkos. Atrodo, kad net ir ši sena leidykla nebūtų ėmusis leisti tokio brangaus ir nepelningo veikalo, jeigu nebūtų buvusi finansiškai remiama centrinės V. Vokietijos mokslinių tyrinėjimų įstaigos (Deutsche Forschungsgemeindnschaft). Kitaip sakant, šio žodyno išleidimą finansiškai rėmė V. Vokietijos vyriausybė.

Ir šis ketvirtasis tomas išleistas lygiai tokiu kruopštumu kaip ir pirmieji trys. Šio tomo specialiame, trumpame įvade redaktorius prof. Erich Hoffmann'as sako, kad kartais net ir paties A. Kuršaičio rankraštyje buvo matyti, jog jam (Kuršaičiui) kai kada buvusi neaiški vieno kito žodžio reikšmė. Redaktorius toliau rašo, kad beveik visi tokie klausimai buvę išaiškinti. Kai kur turėta kiek sunkumų su augalų vardais; redaktoriai tokiais atvejais stengėsi juos išreikšti pačiais naujausiais vokiečių kalbos terminais. Tačiau vieno kito A. Kuršaičio rankraštyje pavartoto sutrumpinimo vis dėlto nepavykę išaiškinti, nors šiame tome duodamas sutrumpinimų papildymas, apimąs 30 pozicijų. (Tik keista, kad vokiškas *Ergänzung zu de Abkuerzungen* yra lietuviškai verčiamas taip: *Papildymas sutrumpinimų...* Jeigu jau buvo "sumoderninti" vokiečių kalbos augalų pavadinimai, tai reikėjo sumoderninti ir lietuvių kalbos vartoseną ir šiuo konkrečiu atveju paprastai rašyti: *Sutrumpinimų papildymas.* Žinoma, tai yra smulkmena, bet vis dėlto šis *Papildymas sutrumpinimų* skamba tarsi senųjų dienų raštuose užtinkami kad ir tokie išsireiškimai: *Kalbrėdis lietuviško liežuvio, Knyga nuobažnystės* ir pan.).

Tokio komplikuoto žodyno išspausdinimas nėra lengvas darbas. Apskritai, spaudos darbas yra švarus, tikslus, bet vis dėlto galima ir čia vieną kitą smulkmenėlę surasti. Sakysime, jeigu jau reikėjo spaustuvei (o surinkta, spausdinta ir įrišta Austrijoje...) įsigyti įvairius kirčio ženklus ir net keliais alfabetais, tai kodėl negalima būtų buvę dar pridėti kelių markių (ar... Austrijos šilingų...) ir įsigyti dar kelis ženklus, būdingus kirčiuotam lietuvių kalbos tekstui. Taigi, pastebėkime, kad vietoje dabar jau visuotinai priimtų ir visur vartojamų kirčiuotų raidžių *ū* ir *ů*, žodyne kažkodėl atspausdinta *ũ* ir *ů!* Specialistas, manau, tuojau pastebės, kad čia spaustuvės ženklų ribotumas, bet kiti būsimieji žodyno vartotojai gali to ir nesuprasti. Taigi, p. 2583 skaitome. *u ž k l i ů t i* (vietoje *užkliūti*). Kad tai ne pavienė spaudos klaida, matyti iš to, jog ir visur kitur, kur turėtų būti rašoma *ū* ir *ů*, duodama *ũ* ir *ů*, Ko gero ims kas nors ir pagalvos, kad gal kartais A. Kuršaičio tarmėje ir trumpasis *u* galėjo turėti tvirtapradę (akūtinę) ir net tvirtagalę (cirkumfleksinę) priegaidę!!! Plg. taip pat p. 2606: *ūžti, ūžia, ūžė,* kur turėtų būti *ůžti, ůžia, ůžė.* Tokių atvejų yra nemažai.

Antra geroka šio tomo, kaip ir viso žodyno, yda yra ta, kad daugeliu atvejų žodžio reikšmei iliustruoti sakiniai nėra išversti į vokiečių kalbą. Matyt, taip jau buvo rasta A. Kuršaičio rankraštyje. Bet gal būtų buvę galima (su tam tikra nuoroda — sakysime, laužtinėse kabutėse pažymint, kad vertimas redakcijos...) tuos kai kuriais atvejais komplikuotus ir nelengvus sakinius išversti. Mat, nelietuviui kalbininkui, ypač tam, kuris nėra tvirtai išmokęs lietuvių kalbos, o tik norėtų pasinaudoti A. Kuršaičio žodynopavyzdžiais, kai kurių sakinių reikšmė bus gana sunkiai įkandama. Čia duosime kelis tokius sakinius, o jų žodyne yra šimtai (kad būtų lengviau dienraščio spaustuvei, išleisime kirčio bei priegaidės ženklus): *vyskupas Hryneveckis visai nebesišilė lietuvių reikalais* (2407); *aš šyliaus, kaip ne kaip kad užtekčiau miltų* (2407); *kaip tik išsikeiti šimtinę, tai bematant išleidi* (2408); *langai maži su mažučiais apkepėjusiais ir parudavusiais nuo dūmų šipais* (2409).

Bet, nežiūrint kelių mažų trūkumėlių, šis tomas, kaip ir trys pirmieji, yra labai įdomios kalbinės medžiagos: retų žodžių, posakių, retų vietinės tarmės augalų pavadinimų ir t. t. Yra ir šiame tome gana gausiai duodama Mažosios Lietuvos etnografinės — tautosakinės medžiagos, kuri, tur būt, tik šiame žodyne ir yra patvariai užfiksuota ateinančioms mokslininkų kartoms. Gausu taip pat specialių, kitur, ypač Didžiojoje Lietuvoje, mažai paplitusių M. Lietuvos skolinių iš lenkų ir ypač iš vokiečių kalbos (pvz., *trimerkė* 'kuolų trijulė matininkui matuoti'; *trupa* 'kariuomenės dalinys'; *usmonas* 'prievaizdas, dvaro valdytojas, inspektorius', ir t. t.).

Yra duodama mįslių, matyt, daugiausia paplitusių M. Lietuvoje. Prie žodžio *trikójis* yra duodamos net dvi mįslės: *trys seselės vieną vainiką nešioja; trys bernužiai vieną kepurę dėvi.*

Galima būtų beveik net tvirtinti, kad, vien tik A. Kuršaičio žodyną gerai išstudijavus, būtų galima susidaryti neblogą Mažosios Lietuvos lietuvių medžiaginio ir dvasinio gyvenimo vaizdą.

Tik reikia taip pat atvirai pasakyti kad žodynas yra neišpasakytai brangus! Iš tikrųjų, šio žodyno keturi tomai kainuoja daugiau, negu kai kurios keliolikos tomų enciklopedijos! Ypač dabar, kai V. Vokietijos markės vertė yra taip iškilusi. Tik paskaičiuokime, kad ir apytikriai: Visi keturi A. Kuršaičio žodyno tomai kainuoja apie 700 DM. Šiuo laiku V. Vokietijos markės kursas yra maždaug toks: 1 JAV doleris yra 2,74 DM. Taigi, visi keturi žodyno tomai šiomis dienomis kainuotų apie 250 dolerių! Vienas austras kalbininkas rašė, kad, esą, tik karaliai ir labai turtingos bibliotekos galėsią šį žodyną įsigyti... Tačiau didesnių universitetų bibliotekos ir didesnės viešosios bibliotekos šį žodyną nusipirks, jeigu to bus reikalaujama. Kai kurios bibliotekos tokius žodynus laiko parankinėje bibliotekoje (reference library).

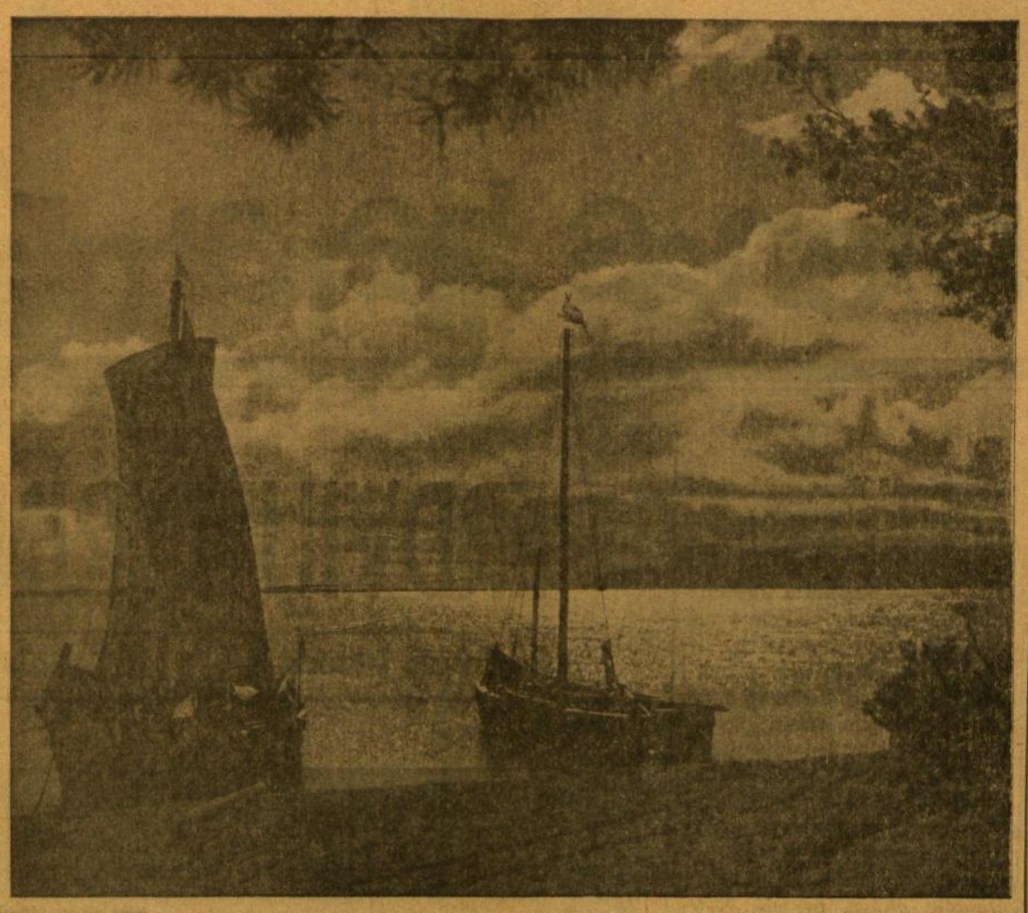

Kuršių marių idilė — Nuotr. V. Augustino

Erdvių tyrimai

(Atkelta iš 1 psl.)

aplink žemę ir su kuria būtų palaikomas susisiekimas raketomis, galinčiomis sugrįžti į žemę ir nusileisti aerodromuose panašiai kaip ir lėktuvai. Visos iki šiol į erdves paleistos Amerikos ir Sovietų raketos buvo statomos tik vienam kartui. Ateities erdvių observatorijai aptarnauti skirti erdvėlaiviai galėtų būti panaudoti daugelį kartų. Tokios observatorijos pastatymas ir atitinkamų susisiekimo erdvėlaivių sukonstravimas kainuotų daugelį bilijonų dolerių. Šiuo metu sunku numatyti, kiek ateity bus skiriama lėšų ir pastangų skridimams į erdves. Tačiau galima spėti, kad po 1980 m. Amerika turės daugiau negu šimtą apie žemę skriejančių ir veikiančių satelitų. Didžioji jų dalis bus skirta telefono ir televizijos susisiekimui, kiti oro ir apskritai žemės paviršiaus stebėjimams; kai kurie tarnaus grynai mokslinių tyrinėjimų duomenims rinkti; dar kiti geodezijos matavimams ir navigacijai. Be abejo, bus keli, kuriuose pasikeisdami skries aplink žemę astronautai. Duomenų rinkimas iš kitų saulės sistemos planetų bus pakartotas tobulesniais įrengimais. Tačiau sunku tikėtis, kad per du ar tris ateinančius dešimtmečius erdvės tyrinėjimų pasisekimai pateiktų epizodą, kuris ir vėl prikaustytų visai nakčiai prie televizijos aparatų milijonus žmonių, kaip tai įvyko 1969 metų liepos 16 dieną.

Senoji koplytėlė — lietuvių liaudies menas

PR 8-8229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
DR. FANG C. LU
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 574-5017

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0833
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2283
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. ir treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
6709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
RAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: BR 8-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠAS
VAIKŲ LIGOS
3856 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 10 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 4 p. p. iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible
American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODOS LIGOS IR CHIRURGIJA
6324 North Milwaukee Avenue
Tel. 763-3319 766-868

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-11 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1448 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus šeštadienius

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val., p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-1 val. p. p. O trečiad. uždaryta

DR. NINA KRAUCEL KRIAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Avenue
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambinti 447-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 8 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5548

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Resid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 val. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123 Namų GI 8-6199
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv., ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val. Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 1-4 p. p. Kitom dienom tik susitarus.

Tel. Ofiso PR 8-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos 1-5 val. popiet
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-6564
Val. pirm., antr., ketv. 1—5 ir 6—9
Kitu laiku pagal susitarimą

Profesoriaus Alfredo Senno 75 metų amžiaus sukaktis

Keletas prisiminimų

L. DAMBRIŪNAS

Su profesorium susipažinti teko, kai jis buvo dar jaunas — 28 metų docentas Kauno universitete. O tai buvo visai neseniai, beveik prieš 50 metų. Psichologiškai neseniai, nors profesorius ir jo buvęs studentas žili jau abu. Tada tikriausiai nei jam, nei juo labiau jo studentui nė sapnuote nesisapnavo, kad po dvidešimt kelių metų vėl teks susitikti, tik ne Kaune, o už jūrių marių — tolimoje Amerikoje. Bet grįžkim dar truputį į Kauną.

1927 metais Lietuvos universiteto humanitariniame fakultete nebuvo, kas šiandien gali atrodyti net keista, nė vieno profesoriaus lituanisto lietuvių kalbai dėstyti... O aš norėjau studijuoti lietuvių kalbą. Būga buvo jau miręs, Jablonskis ligonis nebeišeidavo jau iš namų, o Balčikonis dėstė Teologijos-Filosofijos fakultete vienu aukštu aukščiau. Abu fakultetai buvo vienuose namuose Kalnų, vėliau Putvinskio ir dabar, berods, Sal. Nėries gatvėje. Bet fakultetas be profesorių kalbininkų būti negalėjo, ir jų buvo net du — abu švogeriai. Tai Alfredas Sennas ir Pranas Brenderis. Šis pastarasis buvo klasikinių kalbų bei literatūrų dėstytojas, o docentas Sennas dėstė kalbotyros įvadą, lyginamąją gramatiką, graikų kalbą, senąją bažnytinę slavų kalbą, sanskritą ir gal dar kokį vieną ar kitą dalyką. Net ir lietuvių kalbos kursą! Viską jau dėstė lietuviškai.

Prof. Alfredas Sennas

Ir studentų kalbininkų radau vos kelis — Joną Puziną, Kazį Alminauskį, Joną Dumčių (dabar klasikinių kalbų docentas Vilniuj), Macelį. Tačiau 1927 m. rudenį kandidatų į kalbininkus suvažiavo gan nemažai — apie dešimtį ar net daugiau. Ir visas jų būrys, kaip bitės apie bitinėlį, spietėsi apie prof. Senną, nes jis ir dėstė daugiausia kalbininkams privalomų dalykų. Geriausiai betgi atminty liko graikų ir sanskrito kalbų pamokos. Pradžioj buvo, berods, dėstoma gramatika, o paskui skaitymas ir vertimas tekstų — įprastinis gimnazisto darbas. Tačiau studentai į tas pamokas rinkosi uoliai. Atsimenu betgi tik kai kuriuos — Andrių Ašmantą (mirė karo metu), Ch. Lemcheną, majorą Petrą Jakštą, Baltrušaitį, Macelį, Samulėną. Per keletą semestrų taip susigyvenom, kad pasidarėm lyg vienos šeimos nariai. Kai kartą profesorių pasveikinom vardadienio proga, jis visus mus sanskritistus pakvietė į namus vakarienės. Ponia Sennienė paruošė daugiausia visokios žuvies bei silkių patiekalų, nes vienas mūsų kolega buvo žydas. Bet jis ten ir pasirodė šauniausiai — gražiai padainavo žydiškų dainų. Tada jis jau buvo mokytojas gimnazijoj, paskui atsidūrė Dachau kacete, o dabar tebegyvena Vilniuj ir gražiai dirba kaip leksikografas. Savo namuose profesorius aprodė mums savo didelę biblioteką, supažindino su žymiaisiais kalbininkais bei jų veikalais ir parodė savo lituanistinės srities ruošiamų veikalų kartoteką. Tada jis jau buvo pradėjęs rašyti savo *Kleine litauische Sprachlehre* — lietuvių kalbos vadovėlį, kuris pasirodė 1929 metais, ir *Lietuvių rašomosios kalbos žodyną*, kurio pirmasis sąsiuvinis pasirodė 1932 m. Paskui atsitiko taip, kad mes beveik vienu metu dingome iš Kauno. Aš dėl ligos buvau priverstas keliems metams studijas pertraukti, o prof. Sennui buvo sudarytos "sąlygos" persikelti į Ameriką.

Tačiau jau tada profesorius Sennas buvo taip su lietuviais susigyvenęs ir susigiminiavęs (vedė lietuvaitę Mariją Vedlugaitę), kad nei nuo lietuvių, nei nuo lituanistikos pabėgti nebegalėjo. Ir čia Amerikoje jis pasidarė žymiausias anuo metu lituanistas. Tęsė toliau lietuvių kalbos žodyno rašymo darbą, rašė brošiūras (The Lithuanian Language, Lithuanian Dialectology), straipsnius įvairiems žurnalams, dėstė lietuvių kalbą įvairiuose kursuose. Ir taip prabėgo pirmas jo dešimtmetis Amerikoje. Karas kiek sutrukdė jo darbą, bet užtat vėliau susidarė sąlygos išplėsti lituanistikos studijas šiame krašte. Dėl Lietuvą ištikusios nelaimės eilė lituanistų atsidūrė Vakarų Vokietijoj. Apie tai patyręs, profesorius Sennas sugalvojo įdomų dalyką — įsteigti baltų-slavų filologijos departamentą prie Pensilvanijos universiteto Filadelfijoj, kuriame pats dirbo kaip germanistas. Sugalvojo ir įsteigė, ir profesoriais pasikvietė iš Vokietijos Vincą Krėvę ir Antaną Salį. Paskui čia atsirado ir daugiau lituanistų — Vincas Maciūnas, Jonas Puzinas, Antanas Vasys ir aš pats. Ir visi mes dairėmės į Senną dėl darbų. Maciūną jis įsodino į universiteto biblioteką, Puzinui davė truputį darbo prie žodyno ir man pažadėjo — ir ištesėjo. Po kurio laiko pasiūlė užpildyti anketą į steigiamą Amerikos Balso lietuvišką skyrių. Parašė labai gerą rekomendaciją — per Amerikos Balsą turinti skambėti taisyklinga lietuvių kalba, o tam lituanisto pagalba būsianti būtina.

Nevengė profesorius Sennas ir kitokių darbų, susijusių su grynai lietuvių išeivių reikalais. Atsiradus Filadelfijoj daugiau naujų ateivių lietuvių, čia buvo įsteigtas toks dalykas, apie kurį šiandien labai mažai kas težino, kurio net didžioji *Lietuvių Enciklopedija* nemini. Tai *Laisvasis Lituanistikos Institutas*, kurio tikslas, kaip rašoma jo spaustuvėje spausdintame *Paskaitų tvarkaraštyje* (1950-1951 mokslo metams), "rengti platesnei visuomenei, ypač mūsų jaunimui, taip stokojančiam tikros lietuviškos mokyklos, visą eilę paskaitų apie Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą ir literatūrą". Paskaitos vyko savaitgaliais Šv. Andriejaus parapijos mokykloj bei parapijos salėj. Ir šio instituto pirmininku, amerikoniškai prezidentu, buvo ne kas kitas, o prof. A. Sennas. Jo pavaduotoju A. Vasiliauskas (Vasys) ir dėstytojai L. Dambriūnas, Marija Krasauskaitė, Vincas Krėvė, Vincas Maciūnas, Jonas Puzinas ir Antanas Salys. Prof. Sennas skaitė paskaitas tokiomis temomis, kaip lietuvių kalbos kilmė, lietuvių kalbiniai santykiai su kaimynais ir kt. Bet tai ne viskas. Jis skaitydavo paskaitas lietuviams, kur tik kada būdavo kviečiamas — Fordhamo lituanistikos semestre, net lietuvių mokytojų studijų savaitėje Dainavoje.

Prof. Sennas yra mažos Šveicarijos dovana mažai Lietuvai. Šveicarija ne tik padėjo išmokslinti visą eilę žymių lietuvių, kurie taip buvo reikalingi nepriklausomai Lietuvai kurti, bet ir pati pasiuntė į Lietuvą visą būrį šaunių vyrų, taip pageidaujamų kultūros darbo talkininkų. Sennas po Juozo Ereto buvo reikšmingiausias. Kaip minėta, jis ne tik sulietuvėjo, tapo lituanistu mokslininku, bet net ir Amerikon atvykęs tapo didžiausiu lituanistikos propagatorium. Jam čia atsiradus, prasidėjo, galima sakyti, lituanistikos žydėjimo laikotarpis, ypač po Antrojo pasaulinio karo, kai Pensilvanijos universitete buvo įsteigtas baltistikos-slavistikos skyrius. Tokio dalyko Amerikoje niekada nėra buvę. Nuo tada baltistų tiek pagausėjo, kad 1968 metais galėjo net įvykti pirma baltų kalbotyros mokslinė konferencija Pensilvanijos valstybiniame universitete, sutraukusi keliolika kalbininkų su moksliniais pranešimais baltistikos bei lituanistikos klausimais. Tos konferencijos pranešimų leidinys — *Baltic Linguistics* (1970) ir buvo dedikuotas "mokytojui, mokslininkui ir kolegai Alfredui Sennui —baltiškų studijų Nestorui Jungtinėse Valstybėse".

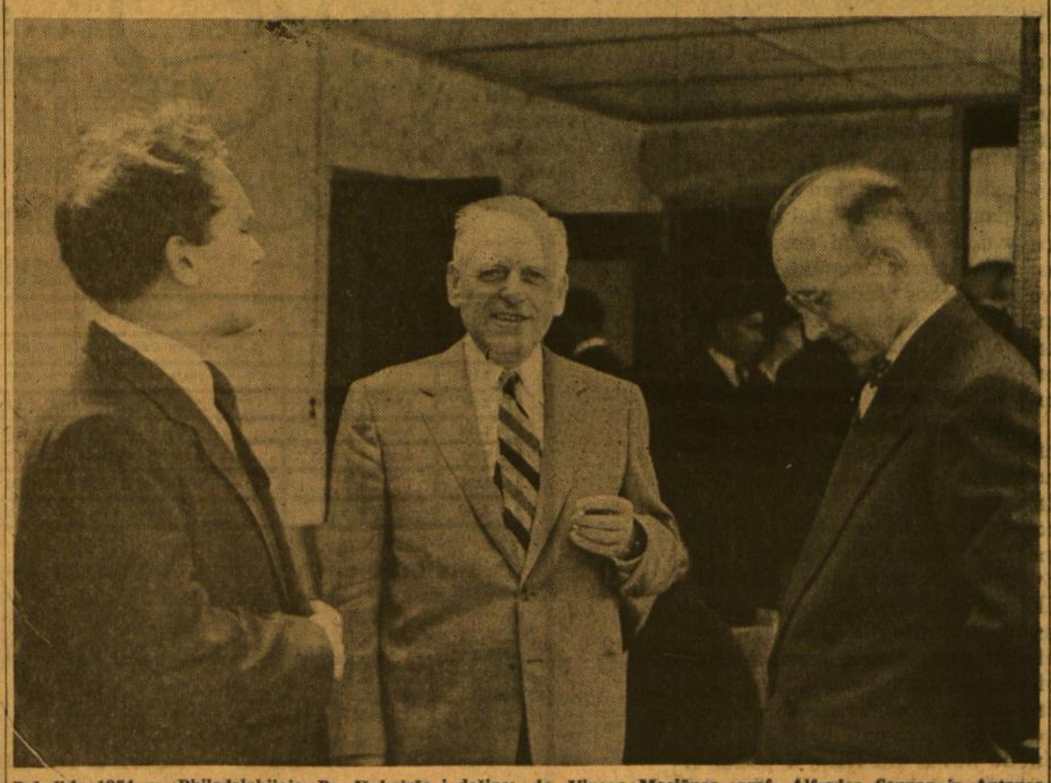

Pokalbis 1954 m. Philadelphijoje, Pa. Iš kairės į dešinę: dr. Vincas Maciūnas, prof. Alfredas Sennas ir Antanas Valčiulaitis. Nuotr. B. Raugo

Kad lituanistika galėjo suklestėti Amerikoje, nors ir netiesioginis nuopelnas priklauso ir nepriklausomai Lietuvai. Kaip man teko jau kartą kitur pažymėti, "jeigu nebūtų buvę nepriklausomos Lietuvos, nebūtų jon atvykęs dr. A. Sennas. Jeigu jis nebūtų atvykęs Lietuvon, jis greičiausia nebūtų tapęs lituanistu, nes Šveicarijoje buvo pradėjęs gintis į germanistiką. Jeigu nebūtų Senno Amerikoje, nebūtų buvę nė Baltų-Slavų skyriaus Pensilvanijos universitete, o tada vargiai Amerikos universitetai turėtų tokių lituanistikos specialistų, kokių dabar turi" (*Lituanistikos Instituto 1971 metų suvažiavimo darbai*, Chicago, 1971, p. 255). Tad lituanistikos išpopuliarėjimas Amerikoje yra neabejotinai susijęs su prof. Sennu, o per jį ir su nepriklausoma Lietuva. Ir dar pridurkime, kad jeigu Amerikos mokslo institucijose šiandien dirba šimtai lietuvių mokslininkų, tai tas faktas juk irgi yra ne kas kita, kaip ano Lietuvos laikotarpio kultūrinio suklestėjimo spinduliavimas. Tarp tų mokslininkų yra ir prof. Senno sūnus, tik ne kalbininkas, o istorikas, Lietuvos praeities tyrinėtojas — Alfredas Erichas Sennas. Mūsų jubiliatas turi dar dvi jau ištekėjusias dukras ir, rodos, gražų būrį vaikaičių.

Baigdamas šiuos prisiminimus, neminiu profesoriaus mokslo darbų, nes jie yra surašyti enciklopedijose ir jau aukščiau minėtam Lituanistikos Instituto leidinyje ir lietuvių visuomenei gerai žinomi. Šia proga noriu tik visų lituanistų bei lietuvių visuomenės vardu padėkoti profesoriui Alfredui Sennui, kovo 19-tą sulaukusiam 75-rių metų amžiaus, už jo nuveiktus darbus lituanistikai, už jo palankumą Lietuvai bei lietuviams ir palinkėti jam bei poniai Marijai Sennienei geriausios sveikatos ir ilgiausių metų.

SPAUDOS DRAUDIMO LAIKRAŠTININKAS

Šiemet švęsime 70 m. nuo spaudos draudimo panaikinimo, tai labiau mums yra prisimintini ano laikotarpio plunksnos darbininkai. Jų tarpe yra ir kun. Julijonas Jasienskis, nuo kurio mirties šiemet kovo 31 d. sueina 40 m. Mirė 1934 m., turėdamas 60 m. amžiaus. Buvo aukšto išsilavinimo — baigęs Petrapilio dvasinę akademiją. Buvo Palangos ir Šiaulių mokyklų kapelionas, vėliau Šiaulių klebonas ir Joniškio dekanas. Karo nublokštas į Rusiją, tapo Petrapilio liet. komiteto įgaliotiniu Dauguvos rajono tremtiniams šelpti, o vėliau — komiteto įgaliotiniu M. Yčo gimnazijai Voroneže globoti.

Jau nuo klierikavimo laikų stropiai reiškėsi spaudoje: Vienybėje Lietuvninkų, Žvaigždėje, Tėvynės Sarge, Žinyčioje ir k., 1903-4 m. redagavo Tilžėje slaptą leidžiamą Kryžių, kurio priedu parūpino H. Senkevičiaus "Quo vadis" sutrumpintą vertimą. Spaudą atgavus, jisai ruošė tikybos vadovėlius. Rūpindamasis atsikūrusios Lietuvos ūkine gerove, buvo vienas iš medžio pramonės bendrovės Ventos steigėjų Šiauliuose, suredagavęs jos įstatus ir nuolat renkamas jos valdybon.

Bernardas Brazdžionis

IŠ NUTOLUSIŲ PASAULIŲ

1. PAVASARIO TERAPIJA

Žvelgi į dangų, tartum puodą
Tuščioj terasoj pakabintą,
Ir į mėnulį, saulės antipodą,
Kaip terapeuto baltą bintą...

Naktis nudengia peniuarą
Nuo žydinčių mimozų krūmo,
Aušra aukštoj viršūnėj šnera
Pilna sapnų ir netikrumo...

Žvelgi pro anti-stratosferą
Į saulę — ryto odaliską,
O žemėj žydi primavera,
Žiedais apkrėtus viską, viską:

Arabų-žydų keršto karą
Ir žibalo versmių embargo,
Ir žemėn krentantį Ikarą,
Kuris paseno ir pavargo,

Kurio sparnų sutirpęs vaškas
Pasklinda nei mimozų tvanas... —
Ir tu dingsti, kaip tyruos taškas,
Kurį sumynė karavanas...

1974, vasaris

*2. * * **

Toksai migdolų tų pusnies baltumas,
Tartum žydėtų kanauninkas Tumas...

Į žiedus žvelgdamas ir aš, ir aš imu
Nutviekstі sielą sniego baltumu...

Ir mano džiaugsmas, lygsvaros netekęs,
Tartum magnolijų pražysta kekės...

Ir skausmas, virtęs kaktusu dygiu,
Šalikelėse mėtosi, — regiu...

1974, vasaris

3. SAN JUAN CAPISTRANO MISIJA

O, Viešpatie, kokios raudonos
Poinsetijos nuo šelmenų dangun veizdį...
Lizdeliai kregždžių klostėse Madonos
Kaip žemės žaizdos Kūdikio širdy...

Skardus pagonių įdaužto varpelio aidas
Atgaudžia iš nutolusių pasaulių, iš ne šių,
Žegnojasi abatas, sau piktas dvasias nubaidęs
Po vėlyvųjų rytmečio mišių.

M. K. Čiurlionis Iš "Sodiako ženklų" ciklo: Mergelė

Gegužio ryto trupinius laimingi lesa
Po Junipero Serra misijos palaimintais skliautais
Jauni balandžiai lovelasai
Domininkonų abitais baltais.

1973, gegužis

4. ANYŽIŲ ATKALNĖ

Svyravo nugeltusios svėrės
Velykų šventam rytmety,
Pragydo dangus prasivėręs,
Ten saulė, kur akį meti...

Anyžiais alsavo atkalnė...
Sidabro spurgelėm mažom
Žėrėdamas vėjas taip švelniai
Nubėgo baltom avižom.

Norėjom mes saulę sugerti,
Norėjom mes vėją pagaut,
Dar kartą įkvėpti, dar kartą
To dangiškai giedro dangaus!

Mus gaubė dangus prasivėręs,
Pribėręs žiedų confetti,
Giedojo nugeltusios svėrės
Velykų šventam rytmety....

1973, balandis
Vista, California

Nevienodas žarijų žarstymas

PRANAS VISVYDAS

Lietuvoje okupantai susiranda paslaugių tarnų, vykdančių Kremliaus įsakymus su žymiai didesniu uolumu, negu šiaip gyventi norinčiam žmogui būtina. Už prestižą ir medalius, už patogumus ir lengvatas tokie žmonės, anot Solyenicyno, pasidaro satrapais. Jų arši veikla akivaizdžiai išryškėja Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikose. Jie nedaug tesiskiria nuo caro žandarų. Tas pats landumas. Tas pats brutalumas. Tas pats persekiojimo geismas.

Ne juos turėjo minty poetas Levas Ozerovas, vadinamasis lietuvių literatūros bičiulis (iš tikrųjų politrukiškas lietuvių raštų sergėtojas), kalbėdamas Maskvoje vykusiame TSRS rašytojų sąjungos sekretoriato pokalbyje. Pagyręs lietuvių poezijos tradiciną sąlytį su gimtąja žeme, L. Ozerovas su pasitenkinimu pastebėjo: "Lietuviai nebijo žarstyti žarijų plikomis rankomis". (LM 5, 1974).

Tai gana daugiaprasmis posakis. Jo simbolika tuoj pat nukelia mus į tautos likiminius kelius. Matome kryžiuočių ir vėliau rusų kariuomenių nusiaubtas, sudegintas lietuvių sodybas. Matome herojiškus Pilėnus. Sukilimus prieš carą. Knygnešius. Kovas prieš bolševikus. Savanorius, partizanus, lietuvių rezistencijos kovotojus. Liepsnose žūstantį Romą Kalantą. Jaunimą, išeinantį į Kauno gatves su ugningu šauksmu "Laisvės Lietuvai!" Matome ir dabartinę tikinčiųjų kovą už teisę garbinti Viešpatį žmogišku, laisvu būdu. Pasirodo, visais laikais lietuviams buvo lemta žengti per liepsnas, žarstyti žarijas ir, negandai užėjus, raudoti ant laisvės pelenų.

Suprantama, L. Ozerovui tie dalykai nerūpėjo. Jis į lietuvių tautos tragizmą žiūri tik pro siaurą sovietinį plyšį. Tuo posakiu jis tenorėjo pagirti rašytojo J. Avyžiaus ir poeto E. Mieželaičio literatūrinę laikyseną, kuri šauniai derinasi su partijos ideologiniais nutarimais. Pirmasis palyginti gerai parašytu romanu "Sodybų tuštėjimo metas" pavaizduoja vokiečių okupacijos laikmetį Lietuvoje, žvelgdamas su tam tikru rašytojišku "atvirumu". Kritikams atrodė, kad J. Avyžius be baimės graibo žarijas, t. y. be kompromisų šneka apie anuometinę tikrovę. Vis dėlto, ir nebūnant kritiku, po vieno perskaitymo matyti, kaip J. Avyžiaus romano visi gyvybiniai upokšniai darniai įteka į didžiąją prosovietinę jūrą.

Savo ruožtu ir E. Mieželaitis su savo "Žmogaus" koncepcija genialiai įsirikiuoja į sovietinio "humanizmo" schemą. Už tai jis ir gavo stambią lenininę premiją ir yra verčiamas į visas broliškųjų tautų kalbas. Lenino premijai šiemet kandidatu išstatytas jau ir Avyžius.

Tegu, Ozerovo nuomone, Avyžius su Mieželaičiu žarsto žarijas. Tegu jie abu gvildena degančias žmonijos ir mūsų tautos aktualijas. Vis dėlto lig šiol pirštų galų jie nenusidegino. Jų plaštakos pateptos saugiu sovietiniu balzamu. Už savo raštus abu gauna stambius honorarus, susilaukia sovietinės kritikos liaupsių, turi teisę lankyti užsienį be ypatingų trukdymų. Ir kaip nebus valdžia palanki J. Avyžiui, jei jis š. m. sausio mėn. "Pergalėje" atspausdintame straipsnyje sovietų invaziją į Lietuvą laiko "neišvengiama istorijos būtinybe", o savo rašytojišką pareigą nuo pat pirmųjų žingsnių apibūdina: "... kurti, kiek leidžia sąlygos, padedant vykdyti partijos politiką, — štai mano motto..."

J. Avyžius gerai žino, kad komplimentai partijai nieko bendro neturi su rašytojo pašaukimu. Tai daugiau sovietinio etiketo reikalas — moksleiviškai nusilenkti tiems, kurie nuo pat revoliucijos dienų, bevykdydami savo beatodairiškas politikas, yra iššudę ar numarinę milijonus žmonių. Gana realų partijos veidą savo raštuose yra parodęs Nobelio premijos laureatas Solženicynas. Gal kurią dieną ir J. Avyžius galės slaptai pavartyti istorijos tiesa liepsnojantį "Gulago salyną" ar bent perskaityti skaudžius Rūkienės pergyvenimus Sibiro tremtyje.

— — —

Ta pačia proga žvilgterėkime į kitą sovietinį lietuvių poetą Algimantą Baltakį, irgi mėgstantį savo plaštakas pasitepti saugiu komunistiniu balzamu. Baltakis užsiima ne tiek žarijų žarstymu, kiek visokių adatų smaigstymu buvusių bičiulių ir jaunųjų rašytojų širdyse. Kaip "Pergalės" žurnalo vyr. redaktorius, jis yra įpareigotas budriai stebėti literatūros poslinkius Lietuvoje. Neseniai savo eilėraštyje "Emigrantai" lietuvius išeivius jis palygino su džiūstančiais ir gelstančiais žirniais. Reikia pripažinti Baltakiui eiliavimo šmaikštumą, nors per dažnai nukrypstantį į lėkštas pilietines temas. Jo poetiką ne per seniausiai išgyrė "Aidų" recenzentė (pasirodo, tolerantiški žirniai sugeba palankiai atsiliepti net apie savo niekintojus).

Nedžiūstantis ir negelstantis Baltakis praėjusiais metais išleistame rinkinyje "Duona ir debesys" atspausdino prozišką devynių eklogų ciklą "Ariadnės siūlas", perpintą vaikystės — jaunystės prisiminimais ir dabarties vaizdais. Kiekviena ekloga graudžiai užbaigiama paslaptingu refrenu:

Tu, gal būt, niekados
nesuprasi,
Kokią skriaudą man padarei...

Čia jis turi minty savo bičiulį Praną, kuris 1944 metais, apžergęs užpakalinę motociklo sėdynę, su dėde Juozu išdūmė į Vakarus ir dabar vegetuoja Amerikoje. Iš eklogų teksto sunku supaisyti, kodėl Prano pasišalinimas nuskriaudė Algimantą. O gal jam pikta, kad anuo momentu neliko dar vienos tuščios motociklo sėdynės.

Likęs Lietuvoje, Baltakis, suprantama, turėjo derintis prie sovietinio gyvenimo. Kaip gabus poetas ir jautrus žmogus, jis puikiai nutuokia, kad laisvę mylinčiam poetui niekad nedera broliautis su valdovais, juo labiau nedera lįsti į verdantį politinių ideologijų katilą. Jam būtų paranku išgirsti, ką už tokį broliavimąsi (labai jau trumpą ir įvykusį tik senatvėje) Robertui Frostui yra pasakęs jaunas liepsningas amerikiečių poetas Gregory Corso:

Poetas gali būti ištikimu
draugu,
su juo net politikas
susibičiuliaus.
Tačiau jau tokia istorijos
eiga —
eilėraščių niekad negimdo jėga.
Tokios bičiulystės keliais
poetas atsiduria katile.

(Iš rinkinio "Tegyvuoja žmogus")

Daug kas atsimena, kad R. Frostas prezidento Kennedy inauguracijos metu skaitė savo poeziją. Tai jis padarė prezidento prašomas. Iš viso R. Frosto kūryba nieko bendro neturi su pataikavimu valdžiai. Jis buvo ne valstybės, bet gamtos ir žmogaus patriotas. Gilinosi į gyvenimo paslaptis ir visa tai meniškai išreiškė poezijoje.

Kas kita su Baltakiu. Jo pataikavimas partijos direktyvoms buvo itin ryškus minėtame TSRS rašytojų sąjungos sekretoriato pokalbyje. Savo reiklumu jis nė kiek neatsiliko nuo kitų lietuvių literatūros pažangumu "susirūpinusių" draugų: Lietuvos KP CK sekretoriaus A. Barkausko, LKP CK kultūros skyriaus vedėjo S. Šimkaus, respublikinio kultūros ministro L. Šepečio ir, žinoma, L. Ozerovo.

Baltakio referate, kurio ištrauka įdėta "Lit. ir Meno" savaitraščio apraše (Nr .5, 1974), pagal formulę, nuskambėjo visos atsidavusio komunisto gaidos: pirmiausia, jis pasidžiaugė laimėjimais, po to paglostė pavyzdingus rašytojus veteranus, tada griebė nuo partijos linijos nukrypusius jaunuosius ir, finale, pasižadėjo ateityje tvirtai stovėti partijos principų sargyboje.

Pastaraisiais metais, nežiūrint partijos budrumo ir nuolatinio spaudimo, jaunieji poetai ryžtasi kurti žymiai laisvesnę, mūsų amžiui artimesnę poeziją. Apie juos ir užsiminė Baltakis: "Griežtos principingos kritikos susilaukė prieš kelerius metus išėjusios T. Venclovos, S. Gedos, J. Juškaičio ir V. Skripkos knygos, kuriose pasireiškė estetizavimo, užsisklendimo tendencijos".

Tai tau! Estetizavimo tendencijos! Užsisklendimas! Atseit — įsidėmėkite, poetai, jūs negalite būti saviti, jūs priklausote mums. Nesislėpkite, nes vis tiek mes us iššifruosime. Nedailinkite savo eilėraščių iki kristalinio grožio, kurio niekas nesupranta. Būkite ne estetikais, bet sovietiniais etikais.

Jei estetizavimo tendencija, partijos akimis žiūrint, yra literatūrinė yda, tai kodėl "principingai" nepakritikuoti ir E. Mieželaičio, kuris šiuo metu bene yra pats didžiausias estetizuotojas Lietuvoje? Mieželaičio paskutinėje knygoje "Iliuzijų bokštas" (1973) estetinės tendencijos plaukia ištisais puslapiais, nuotaikomis ir visa forma (skyriuje ("Pompėja 69"), besistiebdamos prie H. Radausko ir J. Aisčio lyrinių pavyzdžių.

Jaunieji, pasak Baltakio, nėra išėję gyvenimo mokyklos. Jie kažkaip klaidingai suvokia kūrybinę laisvę ir stilių įvairovę. Be to, "nekaip pasitarnavo ir iš įvairių šaltinių sklindanti socialistinio realizmo kritika, bandymas reviduoti mūsų literatūros principą — partiškumą ir liaudiškumą".

Taip ir prieina Baltakis prie to dvigalvio socialistinės literatūros dievuko — partiškumo ir liaudiškumo. Prieš šias galvas turi nusilenkti visa rašančiųjų padermė. Tiesiog nesinori tikėti, kad taip šneka ne koks nors šaltakraujis CK sekretorius, ne apsukrus kolūkio pirmininkas, o gyvas Lietuvos poetas. Sovietinės inercijos varomas, savo referatą jis užbaigia tvarkingu reveransu partijai: "Nėra abejonių, kad mūsų partinė organizacija, savo gretose vienijanti talentingiausius kūrėjus, ir ateityje tvirtai stovės pagrindinių literatūros principų — partiškumo ir liaudiškumo — sargyboje".

Ką tokiu atveju daryti kritikams? Juk ne jie, o partinė organizacija "žino", ar veikalas vertas papeikimo, ar pagyrimo. Ne Kubilius, ne Nastopka, ne Pakalniškis, ne Bučys..., ne kiti kritikai turi paskutinį žodį, o CK pareigūnai Barkauskas ir Šimkus, ir Maskvos L. Ozerovas. Kritikams žarijas žarstyti plikomis rankomis pavojinga. Jiems telieka — arba veidmainiauti, arba kalbėti tarp eilučių (kas itin sunku jau ir taip tirštai atspausdintoje periodikoje), arba paprasčiausiai tylėti. Bet už tylą niekas honorarų nemoka. Už tylą atsilygina visišku ignoravimu.

Lietuvių kritikos keblią padėtį pastebėjo ir sovietų kritikas Leonidas Terokiapianas: "Kiek neramina pastaruoju metu pritilęs įdomios lietuvių krtikos balsas sąjunginėje spaudoje. Tiesa, iš dalies tai teigiamo proceso atgarsiai: mes patys daugiau rašome apie lietuvių literatūrą. Ir vis dėl to Korsako, Lankučio, Galinio, Kubiliaus, Bučio, Lipskio, Nastopkos, Pakalniškio vardų pasigenda ne vienas".

Pastabiam L. Terokiapianui reikėtų priminti, kad šitame "teigiamame procese", kai ne lietuviai, o kitataučiai daugiau rašo apie lietuvių literatūrą, slypi mūsų epochos didžiausia gėda — žodžio laisvės stoka. Lietuvos kritikai negali laisvai rašyti, nes į jų mąstymą kišasi partiniai satrapai. Jie dėdasi šventųjų principų sargais, jaunųjų mokytojais, literatūrinių srovių kelrodžiais. Jie ir užgniaužia kiekvieną laisvesnę atžalą.

Ar gali tokiose sąlygose išsilaikyti grožis? Gali, žinoma, kad gali... Bet tam reikia pasiaukojimo, perkeltinės kalbos, nuožmaus tarnavimo tikriems literatūros principams, istorinei tiesai, laisvės tradicijoms. Šitame pasiaukojime randame daug žarijų žarstymo pavyzdžių. Tokiu būdu žarijas yra lytėję ir poetai, ir rašytojai, ir tie patys kritikai. Juk retas plunksnos žmogus nori aklai tarnauti partijai.

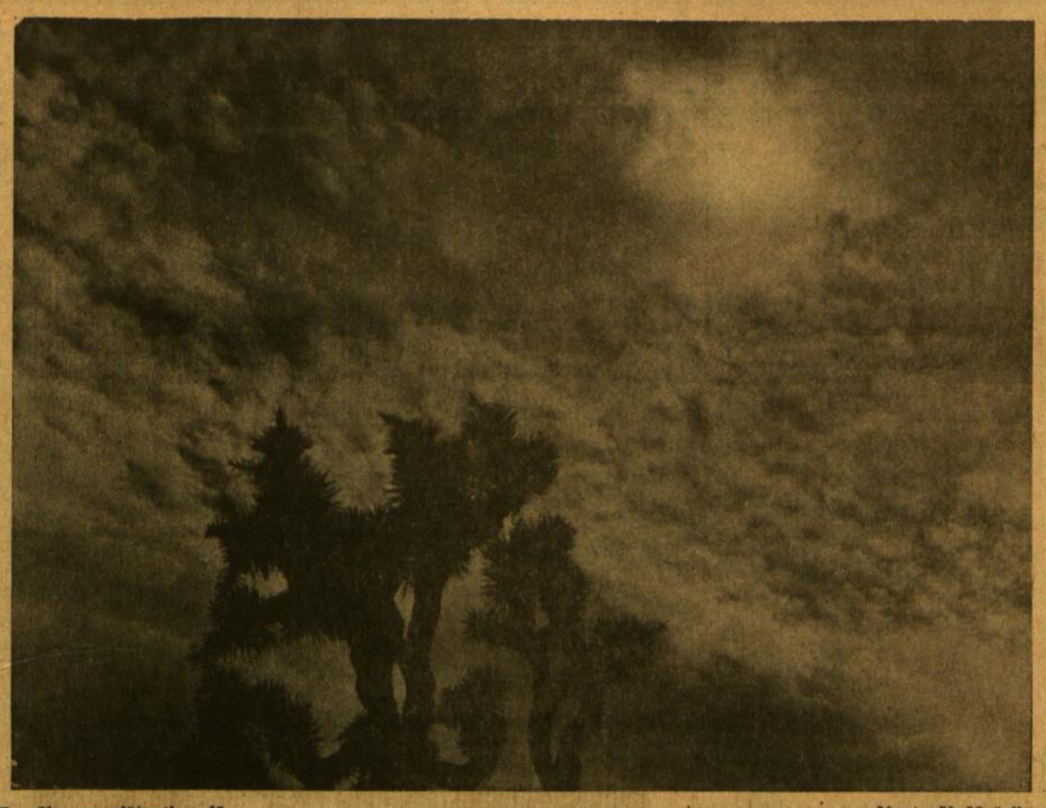

Pro ūkanas grįžtanti saulė — Nuotr. V. Maželio

Išeivijos lenkų kultūrinis gyvenimas

Iš pasikalbėjimo su redaktorium Jan Krawiec

JAV-se yra tarp 8 ir 10 milijonų lenkų, bet dalis — jau ketvirta, penkta karta išeivijoje daugumoj nekalba lenkiškai.

Šiuo metu JAV-se išeina trys lenkų dienraščiai: "Nowy Dziennik" (Jersey City), "Dziennik Polski" (Detroite) ir "Dziennik Związkowy" (Chicagoje). Pirmieji du — informaciniai, leidžiami privačių korporacijų, o "Dziennik Związkowy" yra leidžiamas korporacijos, kurios savininkas yra lenkų susivienijimas — savišalpos draugija, turinti per 300,000 narių su 145 mil. kapitalo. Visi trys dienraščiai prieškomunistiniai, patriotiniai, respektuoja religiją.

Dienraščio redaktorius

Chicagos "Dziennik Związkowy" vyriausiu redaktoriumi nuo 1968 m. yra Jan Krawiec. Gimęs Przemisliuje, Lenkijoje, tėviškėje baigęs gimnaziją, paimtas kariuomenėn, išėjo atsargos karininkų mokyklą, studijavo Lvove, buvo nacių areštuotas ir dvejus metus išbuvo Aušvico ir Buchenvaldo lageriuose. Ir dabar rankoje turi tatuiruotą numerį 153156, kurį, atraitęs rankovę, ir parodė.

Kai tik buvo išlaisvintas, pradėjo redaguoti ir leisti laikraščius. 1949 m. atvyko į JAV, dirbo įmonėse, garaže, studijavo Lojolos universitete, o nuo 1959 m. perėjo dirbti į lenkų laikraščių redakcijas. Baigęs politines studijas, universitete, dirbo teismuose, kalėjime, kol perėjo redaguoti dabartinį dienraštį.

Su juo teko ilgiau išsikalbėti "Dziennik Związkowy" redakcijoje.

— *Kaip stiprus lenkų kultūrinis gyvenimas JAV-se ir kaip jis reiškiasi,* — paklausiau.

— Kalbėjome apie 3 dienraščius. Dar eina geras savaitraštis "Gwiazda Polarna" (Wisconsine), kitas geras savaitraštis — "Polonia" —Chicagoje, abudu nepriklausomi. Anglų kalba Scrantone, Pa. leidžiamas "Polish American Journal". Turime dar savaitraščius Buffalo, N. Y. o taip pat New Jersey. Šis vadinasi "Post—Eagle", kontroversinis, atneša mums nemažų rūpesčių, — kalbėjo redaktorius. Toliau tęsdamas prisiminė spaudą mokslo srity:

— Lenkų mokslo institutas leidžia trimėnesinį žurnalą: "The Polish Review". Tai mokslinis žurnalas.

— *Kaip stiprus lenkų mokslo institutas?*

— Turi gerų žmonių, bet turi finansinių sunkumų. Vis dėl to gyvuoja jau daugelį metų. Institutas veda įvairias studijas: istorijos, kalbos, politines ir kitas, šaukia konferencijas, turi savo skyrius. Chicagos skyriui vadovauja Lojolos universiteto prof. Piwowarski.

Yra dar antras lenkų institutas — Kosciuškos fundacija, kuri, svarbiausia, rūpinasi lenkų kilmės studentus siųsti gilinti studijų į užsienį, ypač į Jogailos universitetą Krokuvoje. Esu sutikęs studentų, kurie buvo stipriai kairūs, bet kai pastudijavo Krokuvoje, tai pagrindinai pakeitė pažiūras, pažinę komunizmo atgrasumą.

— *Kaip su lenkų mokyklomis?*

— Turime savo kolegiją Cambridge Springs, Pa., įsteigta 1913 m. Ten dėstoma lenkų istorija, kalba, kultūra. Ją išlaiko lenkų susivienijimas, tas pats kuris leidžia "Dziennik Związkowy". Ten vietos yra 700 studentų. Šiemet yra jų apie 500. Tai humanitarinė kolegija, turi kreditus, normali, amerikoniško stiliaus, lenkiškos dvasios kolegija.

Turime Dvasinę seminariją Orchard Lake, Mich., netoli Detroito. Ten yra ir aukštesnioji mokykla. Ruošia kunigus parapijoms.

— *Kaip daug yra lenkų parapijų Chicagoje?*

— Chicagos arkivyskupijoje yra 47 lenkų katalikų parapijos.

— *Kaip su lenkų intelektualiniu gyvenimu?*

— Turime gausiai profesorių, net ir universitetuose, kur nėra lenkų. Vien Vidurvakariuose turime apie 600 profesorių, dar

(Nukelta į 5 pusl.)

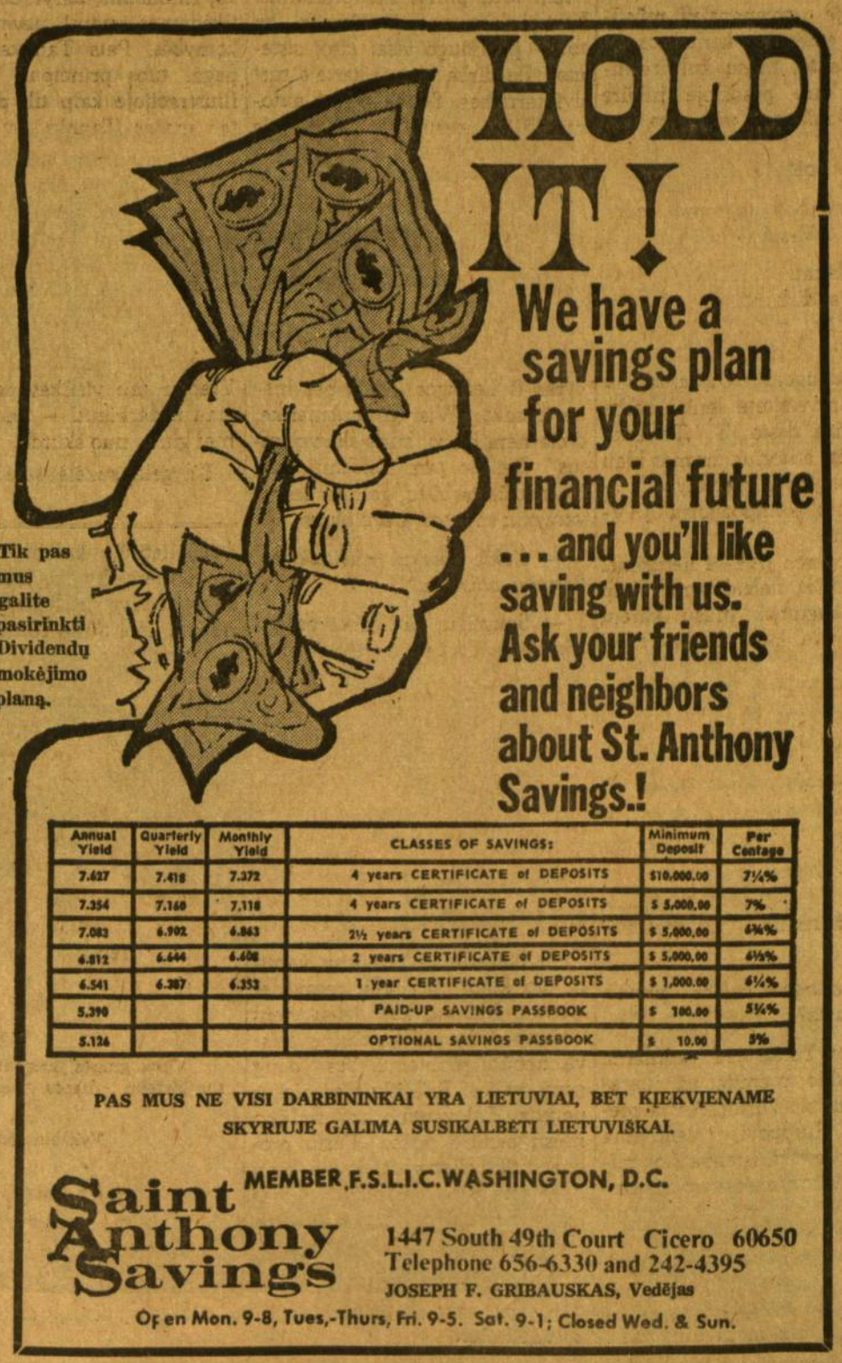

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.637	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$10,000.00	7¼%
7.354	7.160	7.118	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	7%
7.083	6.902	6.863	2½ years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6¾%
6.812	6.644	6.608	2 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6½%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 1,000.00	6¼%
5.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	$ 100.00	5¼%
5.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	$ 10.00	5%

Jan Krawiec

(Atkelta iš 4 pusl.)

daugiau rytinėse valstybėse ir gausu vakaruose. Chicagoje, pvz. yra garsus matematikas Zygmunt, buvęs Vilniaus universiteto dėstytojas. Garsėja ir prof. Ulam, kuris prisidėjo prie išradimo vandenilio bombos. Harwarde buvo literatūros žinovas Veintraub. Neseniai mirė garsus istorikas prof. Haleckis, labai uolus katalikas. Neseniai mirė Berkeley universiteto prof. Lednicki, didelis rusų literatūros specialistas.

— *Kaip stiprūs lenkų menininkai?*

— Turime JAV Lenkų meno klubus, bet Chicagoje toks klubas daugiau jungia meno mėgėjus. Kalifornijoje garsėja arch. Szeptycki, bažnyčių statytojas. Ir Chicagoje turime eilę žymių architektų, kurie paskutiniu metu daugiau interesuojasi lenkų kultūra.

Žymesnių kompozitorių ' neturime. Kas liečia meną, literatūrą — daugiausia mūsiškių yra Prancūzijoje ir D. Britanijoje. Paryžiuje leidžiamas aukšto lygio žurnalas, telkiąs lenkų intelektualus emigracijoje, "Kultura".

Londone leidžiamas savaitraštis "Wiadomosci", kuris yra tęsinys Varšuvos "Wiadomosci Literackie".

Europoje gyvenantieji mūsiškiai turi geresnius kontaktus su tėvyne. Be to, mūsų kultūrininkai, jau karo pradžioje įsikūrę Europos kraštuose, ten gavo tarnybas. Pvz. Europje prieš trejetą metų mirė poetas K. Wierzynski.

— *Kokie būtų žymesni lenkų rašytojai JAV-se?*

— Galėčiau suminėti mūsų radakcijoje dirbantį Z. Chalko, poetą. Mūsų įstaigoje yra kitas, Marek Gordon, modernus poetas, nedaugelio suprantamas. Illinois universitete lenkų kalbą ir literatūrą dėsto T. Terlecki, eilės knygų autorius dramos klausimais, kas yra jo specialybė.

Žymesnių kompozitorių JAV-se neturime.

Savos operos JAV-se neturime, enciklopedijos neleidžiame. Kaip sakiau, daugumas mūsų kūrėjų yra Europoje, pvz. Gustav Herling Grudzinski, rašytojas, esejistas, puikus kūrėjas, intelektualas, gyvena Italijoje. Madride turime poetą J. Lobodowski.

— *Ar daug lenkiškų knygų išleidžiate JAV-se?*

— Mažai. Čia perbrangu. Londone turime leidyklą Grif; Londone taip pat leidžiamas mėnesinis žurnalas "Oficyna Poetov".

— *Ar duodate kokias premijas kūrėjams?*

— New Yorke yra vadinama Jurzykowskio premija už literatūrą ar mokslo kūrinį. Antra premija yra Europoje, vadinama Onos Godlewski, įsteigta šios mirusios kultūrininkės vyro, pagerbiant jos atminimą. Yra taip pat Landskoronskos premija, bet ne kasmetinė. Prie "Kulturos" žurnalo yra sukurtas Literatūros institutas, kuris tapo didžiausia lenkų knygų leidykla.

Reikšminga, kad už žurnalo "Kulturos" gabenimą į Lenkiją buvo nubausti po metus, dvejus kalėjimo.

— *Kaip laisvas kultūrinis gyvenimas Lenkijoje?*

— Reikia pripažinti, kad Lenkijoje didesnė laisvė negu Rusijoje. Žmonės gali kalbėt, ką nori, bet negali laisvai rašyt. Kontaktai su lenkų išeivija gyvi. Lenkijon gali važiuoti ir iš Lenkijos gali atvažiuot kas nori. Lenkijoje nėra kolchozų. Valstiečiai tebeturi savo ūkius. Tačiau pilnos kultūrinės laisvės nėra, veikia cenzūra. Pvz. mūsų dienraščio ten negalima nusiųsti, yra pasikeitimas studentais, ir daugelis mūsų jaunimo ten nuvykę išsigydo nuo komunistinių polinkių. Kai jie pamato, kad net laiškai cenzūruojami, tuojau praregi. Kai kurie mūsų pensininkai vyksta Lenkijon gyvent. Ten oficialus dolerio kursas 26 zlotų, o juodojoj rinkoj už dolerį moka 80-90 zl. Net ir valdinės įstaigos pensininkui už dolerį moka 63 zlotus, taip ten yra valiutos trūkumas. Tuo būdu pensininkas gauna 5 kartus geriau, negu vietinių žmonių uždarbio metinis vidurkis.

— *Kokios nuotaikos tarp JAV lenkų jaunimo?*

— Čia gimusių nuomonės ir pažiūros daugiausia priklauso nuo tėvų. Didelį vaidmenį turi lenkų skautai, kurie auklėja jaunimą, patriotinėj dvasioj, turi savo stovyklas, pokalbius iš istorijos, lenkų dainas dainuoja. Tai jaunimo elitas.

Turime jaunimo, atvykstančio iš Lenkijos. Čia yra ir tragedijų. Atvyksta kokia jauna moteris pas gimines, nori pasilikt. Susiranda kokį vyrą, už jo išteka, atsimesdama nuo savo vyro, likusio Lenkijoje.

Naujai atvažiuojantieji turi geresnį pasiruošimą, negu mes turėjome: turi technikinį išlavinimą — elektrotechnikai, mechanikai, braižytojai, inžinieriai. Greit gauna geras tarnybas. Jie pasilieka savotiški patriotai. Tarp jų ir mūsų yra skirtumų. Vieni kitų pilnai nesuprantame. Kartų skirtumas jaučiamas, be to — jie išaugo visai kitoj sistemoj. Jie dirba kietai, kartais turi dvi tarnybas. Skuba pirkti automobilį ir namus, ko Lenkijoje būtų sunku pasiekti. Kai tiek dirba, nebeturi kada skaityt knygų ar laikraščių. Tik kai įsikuria, "pasisotina", tada pradeda jungtis į organizacijas. Bažnytinis gyvenimas pas juos ne toks aktyvus, bet prieškomunistinis nusistatymas — stiprus.

Kartą pas mane atėjo jaunas vyras iš Lenkijos. Atėjo pas mane ir sako: "Visi giria Ameriką, o čia nėra biuro, kuris skirsto butus". Reikėjo jam išaiškinti, kad čia netrūksta būtų, galima be suvaržymų susirasti iš skelbimų.

— *Kokie lenkų nusiteikimai lietuvių atžvilgiu?*

— Sakyčiau, kad labai palankūs. Daugelis lenkų-lietuvių ginčą laiko didele tragedija. Nesutikau lenko, kuris būtų iš esmės priešiškai nusistatęs prieš lietuvius. Nėra tokio priešiškumo, kaip yra tarp lenkų ir ukrainiečių .To neteko patirti lietuvių atžvilgiu, taip pat ir gudų.

— *Lietuviai turi daug sentimentų Vilniui. Ar lenkai sutiktų, kad Vilnius priklausytų Lietuvai?*

— Negaliu kalbėti visų vardu ir tuo klausimu nesu pravedęs tyrimų. Manau, kad, jeigu vieni kitiems duotume kultūrinę laisvę, nebūtų problemų. Yra daug geros valios. Priešiškumas niekur neveda. Tai vanduo ant malūno mūsų bendro priešo. Turiu progos sutikti lietuvius, ir jie man daro gerą įspūdį. Esu turėjęs malonių pasikalbėjimų. Esu sutikęs mielų lietuvių ir politinėje veikloje. Turėjau progos susitikti su lietuviais redaktoriais ir turėti malonius pasikalbėjimus. Mielai skaityčiau lietuvišką laikraštį, deja, lietuvių kalbos nemoku. Savo dienrašty dažnai rašome apie Lietuvą ir lietuvius. Daug rašėme apie Simą Kudirką ir užėmėme griežtą liniją, ji gindami.

Juozas Prunskis

Adolfas Valeška Pelsažas

(Chicagos Lietuvių operos šiemet statomam Verdi "Kaukių balui" dekoracijas sukūrė dail. A. Valeška)

Pagrėbstai

TANAKOS VAIKYSTĖ

Kakuei Tanaka yra Japonijos ministeris pirmininkas, valstybininkas. O kai kurie valstybininkai turi šalia savo tiesioginio darbo dar ir kokį nors kitą įdomų užsiėmimą. Pvz., W. Churchillis mėgo piešti. K. Tanaka, pasirodo, rašo.

Kai kiti valstybininkai mėgsta rašyti atsiminimus apie savo atliktuosius didžios reikšmės darbus, Tanaka parašė vaikams knygelę apie savo vaikystę.

Tą knygelė pradedama trim nurodymais, kaip jaunieji skaitytojai turi laikytis: pasitikėk, sako, žmonėmis, daryk bet ką pasitikėdamas savimi, nevenk atsakomybės. Pats Tanaka gyvenęs pagal tuos principus. Vienoje iliustracijoje kaip tik pavaizduotas mažas Tanaka, sukąs apie galvą savo kuprinę: jis puola savo klasės draugus, kurie pasijuokė iš jo mikčiojimo. Kitame paveikslėlyje jau paaugesnis Tanaka mėto ant grindų savo knygas ir sąsiuvinius, nes mokytojas neteisingai pakaltino jį, kad jis sukėlęs triukšmą, o jis dėl savo to mikčiojimo negali pasiteisinti. Trečiur jau visiškas paauglis jis eina uždarbiauti — padėti šeimai gintis nuo skurdo.

Knygelė sukėlė susidomėjimą. Laikraštininkai apspito Tanakos jau ištekėjusią 29 m. amžiaus dukterį, kad ji papasakotų jiems apie savo tėvą. O duktė ir išpasakojo, kad tėvas ją sistemingai mušdavęs. Dar ir vyrą pamokęs, kad muštų, kai tik ji stengsis įžeisti ar pažeminti ją. Dabar jau ir vyras perėmęs tą įprotį.

"RODEZIEČIAI NIEKADA NEMIRŠTA"

Politinis Rodezijos reikalas visiems žinomas: tą juodųjų kraštą valdanti baltųjų mažuma nepriėmė Britanijos siūlomųjų sąlygų baigti kolonijinei padėčiai ir paskelbė nepriklausomybę prieš britų valią. Nepaisydama visokių sankcijų, vyriausybė laikosi. Kad britai nebesikabinėtų, kraštas pasiskelbė respublika, o dabar ir himną susikūrė.

Rodezijos vyriausybei rūpėjo himnas, ir ji ragino kompozitorius parašyti kuriam tinkamam eilėraščiui muziką. Deja, net pakartotiniai raginimai nedavė jokių rezultatų. Pagaliau to uždavinio ėmėsi ministerio pirmininko Jan Smith žentas Clem Tholet, ir himnas yra! Išleista net plokštelė, kurioje himną įgiedojo Salisburio mergaičių choras.

"Rodeziečiai niekada nemiršta" — taip pavadintas tasai himnas, ir jo žodžiai štai kokie.

Visi mes esame rodeziečiai,
Ir kovosime mes neatlaidžiai.
Šią savo žemę mes laikysime laisvą,
Pastodami kelią priešams.
Mes laikysime juos šiaurėje už Zambezio,
Kol ta upė tekės, neišdžius,
Ir ši žemė didinga klestės,
Nes rodeziečiai niekada nemiršta.

Ką gi, žinoma, gražu ir kovinga, tik tas rodeziečių nemirtingumas kažkaip užkliūva už ausies. Gal dėl to, kad ne kartą esu girdėjęs, kaip Ganos vaikai mokyklose ir vaikų darželiuose turėdavo skanduoti: "Nkruma niekada nemirs"! O diktatūrinis prezidentas dr. Nkruma numirė, net išvytas iš savo krašto.

KINAI PERKRATINĖJA FILOSOFIJĄ IR ISTORIJĄ

Kinijoje nustojo siautėti raudonoji gvardija, gyvenimas aprimo, ir kinų mokslininkai pradėjo daugiau atsidėję dirbti. Pasirodo darbų iš istorijos ir filosofijos sričių.

Štai, pasirodo veikalų apie Konfucijų, kurio mokymas darė didelės įtakos kinų galvojimui. Bet tuose veikaluose įrodinėjama, kad Konfucijus išsigimęs filosofas ir jo mokslas daręs pragaištingos įtakos žmonių protams.

Dar prieš Konfucijaus laikus Kiniją valdęs pirmasis imperatorius Čin (221-209 m. prieš Kr.), ligi šiol laikytas didžiausiu tironu, dabar kinų istorikų pristatomas kaip plataus akiračio reformatorius ir krašto vienytojas. Taigi požiūris keičiasi iš pagrindų

Istorikams rūpi ir kitos temos, pavyzdžiui, Kinijos santykiai su Europos kraštais. Rašomi darbai apie XIX amžių, kai Europos valstybės jėga primesdavo Kinijai atitinkamas sutartis. Ši sutarčių tema ypač pa ogi iškelti Kinijos sienų su Rusija klausimui.

B. Kazimieraitis

LEONARDO DA VINCI KŪRINIO RESTAURUOTOJAS

Italas mono kūrinių restauruotojas Mauro Pelliccioli, kuris atnaujino Leonardo da Vinci kūrinį "Paskutinė vakarienė", mirė Bergame, sulaukęs 87 m. amžiaus.

MELSKIMĖS IR AUKOKIME

tikėjimui palaikyti Lietuvoje.

GAVENIA YRA VAJAUS METAS RELIGINEI ŠALPAI

Visi lietuviai ypatingai meldžiasi
už
LIETUVOS LAISVĘ IR PERSEKIOJAMĄ BAŽNYČIĄ LIETUVOJE
PRAVEDAMA RINKLIAVOS

Mūsų asmeniškos maldos ir pamaldos parapijų — organizacijų — įstaigų — vienuolijų, pagal maldos kalendorių, skiriamos pavergtiems tėvynainiams išlaisvinti.

Šv. Mišios už Lietuvą ir geradarius aukojamos kasdien

Savo aukas siųskite: LITHUANIAN CATHOLIC RELIGIOUS AID,
64-09 56 Rd., Maspeth, N. Y. 11378

Aukos atleidžiamos nuo mokesčių.

LKRŠ Valdyba
Vysk. Vincentas Brizgys, pirm.

Siunčiu savo auką
Persekiojamai Bažnyčiai Lietuvoje paremti $.....
Parašas .....
Adresas .....

15–kos dienų
EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
IŠ BOSTONO IR NEW YORKO

Vyksta:	gegužės	15	rugpiūčio	7
	birželio	5	rugsėjo	4
	liepos	3	spalio	2

ir
Gruodžio 20

KAINA — nuo $751.00

Visos grupės lankysis Leningrade, Vilniuje, Rygoje, Helsinkyje; išskyrus birželio ir liepos grupes, kurios lankys Taliną, Vilnių, Helsinkį.

Vykstantiems iš Čikagos — $112.00
Detroito — $ 74.00
Clevelando — $78.00 daugiau

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
SOUTH BOSTON, MASS. 02127
TEL. (617) 267-8764
GRUPĖSE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVĖLUOKITE!
Savininkė: Aldona Adomonienė

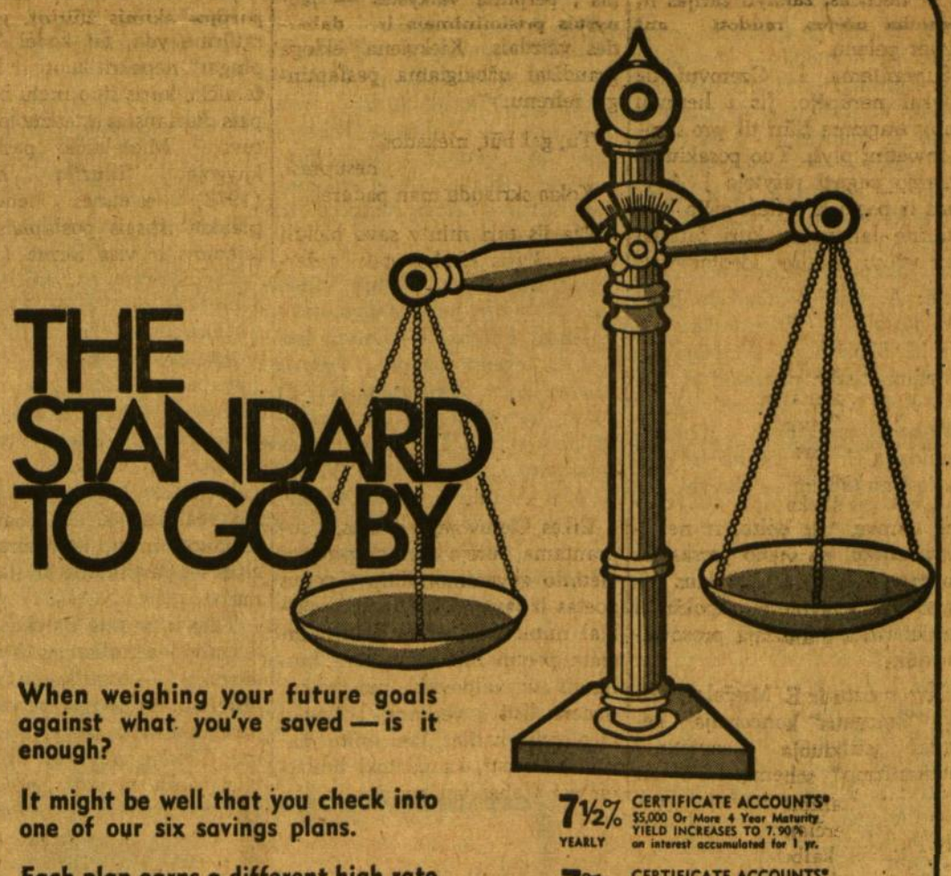

When weighing your future goals against what you've saved — is it enough?

It might be well that you check into one of our six savings plans.

Each plan earns a different high rate of interest and is backed by good old fashion service and protected by reserves that are more than twice the legal requirement.

Come in and ask our savings counselors about our savings programs. They are ready to help you choose the plan that's best for you.

7½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.

7% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.

6¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30-Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.

6½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.

5¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.

5¼% YEARLY — PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to the Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

INSURED

Founded 1909
Assets over $198,000,000.00
Reserves over $18,000,000.00
Celebrating our 65th year

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 – 847-1140

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

Latvių knygų derlius 1973 m. išeivijoje

Apie latvių kūrybą 1973 metais išeivijoje plačią apžvalgą parašė L. Rumaks laikraštyje "Latvija" vasario 2 ir 9 d. Ją skaitydami, sužinome, kad 29-ieji tremties metai latvių knygų leidyboje parodė tą patį darbštumą ir laimėjimą, kaip ir ankstesniais metais. Nesumažėjo nei knygų skaičius, nei pirmienų, ypač dailiosios literatūros kloduose. Išsiskaidžius po visą pasaulį ir bendro knygų registracijos centro neturint, pilną statistiką galima padaryti, tik labai pavėlavus. Tačiau šių metų pradžioje užregistruoti praėjusių 180 leidinių rodo, kad ir 1973 metai beveik neatsiliko nuo 1972 m., kada buvo išleista per 200 leidinių.

Kuo pasireiškė latvių knyga 1973 m. išeivijoje? Pasižymėjo etnografijos, dailiosios literatūros, religijos ir istorijos sričių leidiniais. Netrūko ir memuarų. Persispausdinta apsčiai ir okupuotosios Latvijos rašytojų kūrinių.

Iš dailiosios literatūros tenka suminėti aštuonis naujus romanus: A. Dzilums — Kuršo širdis dar gyva (per trumpą laiką išleista antra laida). E. Aistars — Garbinga diena, L. Barene — Atsisveikinimas, L. Berzina — "Eingana" (apie Australiją), J. Gubina — Ateina žiema, G. Janovskis —Visiems laikams, O. Liepinš — Stirnos per kalnus ir E. Speks — M-T Viktorija — vaizduojamas jūrininkų gyvenimas. Tiesa, penki iš tų romanų buvo pirma išspausdinti laikraščiuose. Kiekvienas romanas tarp 190-607 psl. teksto.

Iš naujo perspaudinti romanai: J. Jančevskio — Tėvynė VII, N. Kalninio — Tik saulė be šešėlio, V. Karklinio — Dievo žemė, Z. Maurinos — Frančeska, A. Niedros — Žmona, V. Vecozola — Te ateina Tavo karalystė ir V. Veldros — Sūnūs ir dukterys. Taip pat perspausdinti trys okupuotos Latvijos romanai: A. Bels — Šaukėjo balsas, V. Kaijaks — Direktoriaus uola ir Z. Skujina — Nuoguma. Iš vertimų tenka paminėti P. Buck — Rytų vėjai, vakarų vėjai, V. Mobergo emigrantų romanų tetralogija ir E. Stono romanas apie Van Goghą — Gyvybės troškis.

Iš novelių — šešios išeivijos ir trys okupuotos Latvijos autorių knygos: E. Andersone — Didi diena, A. Ers — Laukų didvyriai, K. Ievinš — Dvasių nerimas, J. Klidzejs — Tie balsai, tie balsai, O. Lacis — Rygos ponulis ir A. Rasa — Ta valanda jau atėjo. Iš okupuotos Latvijos autorių: S. Kaldupes du rinkiniai — Lielupės šilas ir Pajūrio sodai, L. Puro —Kelio ilgio šešėlis.

Iš poezijos — 12 naujų leidinių. Autoriai: J. Bredrichs — Vakarų vėjas, A. Ivaska — Žingsnis šiluose, V. Kraslavietis — Tas didysis išsibarstymas; H. Krauja —Nerimo vynas, P. Traumanis — Ir vis dėlto, A. Zveja — Žodžiai ir atbalsis. Perspausdinta E. Adamsono — Šviesuolio dainos, L. Berzinio —Amžių styga, K. Eglites — Mano užjūrio rojus, E. Raisterio — Aš jaučiu širdyje Rygą.

Iš dramos autorių išleista Brigaderės, Osės ir Ziverto veikalai.

Iš eseistų kūrinių minėtina prof. P. Jurevičiaus — Priešingumų pasaulis ir Zentos Maurinos — Ieškant gyvenimo prasmės.

Etnografijai tenka: prof. A. Balinio redaguotas 88 latvių tautinių šokių ir apdarų rinkinys, A. Dzervišo — Latvių raštai latviškai ir angliškai, J. Kalniečio 80 latvių liaudies dainų rinkinys ir J. Norvilo — Liaudies dainos, L. Beklešovo — Latvių pritaikomasis menas, V. Kletnieko — Protėvių raštai, išleista jau ketvirta laida.

Istorijos srityje prof. E. Dunsdorfo 666 psl. Latvijos istorijos 1710-1800 m. tomas, užbaigtas A. Kriškano Latvijos mokyklų 1906-1970 m. istorijos veikalas, R. Lidums yra parašęs tyrinėjimų veikalą "Latviai — laisvės ieškotojai", T. Puisans klaidinančia antrašte "Ištvirkėlės mergaitės paslaptis" parašė 400 psl. — kultūristorinę knygą apie Ludzos miestą, St. Skutans davė istorinę apžvalgą apie Marijonų 300 metų ordiną latgalių dialektu, V. Bilkino — Žiemgalių laisvės kovos išleista antra papildyta laida, naujai išleista Indrikio "Livonijos įjungimas į Sov. Sąjungą, A. Lacis ilgus metus ruošė veikalą apie latvių šaulius (aizsargi), dalį rankraščio paskelbusi leidykla latgališkai — Latgolas uzulveiru pulki (Latgalės ąžuolvyrų pulkai).

Iš atsiminimų ir biografijų knygų tenka minėti ministro A. Berzinio monografiją apie prezidentą Karlį Ulmanį. Generolo O. Dankero antras atsiminimų rinkinys išleistas po jo mirties. Taip pat ir prof. L. Slaucitajo pomirtinis memuarų rinkinys — Kadaise ir dabar. P. Jeger-Freimane išleido — Nepastovus ir klaidus gyvenimas. Agronomas J. Grinblats parašė atsiminimų knygą iš Latvijos nepriklausomybės laikų. M. Kovalevska — Apie Latvijos menininkus. P. Klano redakcijoje išleistas A. Norišo raštų rinkinys. Taip pat išleistas a. a. J. Rudziš raštų rinkinys — Tolimose kelionėse pas savo žmones. Legionierius J. Zarinš užbaigė trečią atsiminimų tomą — Kovų metuose (Kavu gados).

Iš kalbotyros leidinių minėtini: E. Dravnieko redaguotas ir išleistas I tomas — Latvių techninės terminologijos žodynas, periodikoje recenzuota, bet rinkoje nematyta yra M. Bukšo-J. Placinsko — Latgalių kalbos gramatika, naujai išėjo V. Baltinios — Latvių kalbos gramatika, perspausdinta Latvijoje išleistas, bet Amerikoje papildytas Latviškai-angliškas žodynas.

Dora Švikulė parašė — Sveikatos ir ilgo gyvenimo paslaptis. P. Mantnieks atnaujino jau išparduotą Latvijos žemėlapį.

Muzikos srityje — E. Maušauo Solo dainų ir gaidų rinkinys, V. Berzkalno redaguotas metinis raštų rinkinys — Latvių muzika Nr. 6.

1973 metai buvo turtingi vaikų literatūros ir pasakų rinkiniais. Taip pat išleista mokyklinė skaitymų knyga II-jai klasei.

Išleista nemažai religinio turinio knygų. Negausi katalikų bendruomenė čia yra pralenkusi savo leidiniais (8 autoriai) net daug kartų gausesnę liuteronų šeimą (5 autoriai). Baptistai išleido įdomių A. Ansono atsiminimų-pasakojimų apie "Latvius ir evangeliją Bolivijos giriose".

Iš periodinių leidinių pirmoje vietoje minėtinas Archivas Nr. 13 (statyba ir architektūra). Pakartotai išspausdintas Archivo Nr. 4, bet trečiuoju leidiniu Archivo Nr. 1. Pasirodė Karo invalidas Nr. 18 ir Lačplesis Nr. 19. Taip pat išėjo latvių juristų raštų 12-as rinkinys.

1973 metais išleista 11 įvairių latvių kalendorių.

Kitomis kalbomis: vokiškai Acta Baltica Nr. 12, Pabaltiečių komitetas Stokholme ir Laisvojo pasaulio latvių sąjunga ASV, ryšium su Helsinkio konferencija, išleido — Problems of Mininations. Tai vertinga dokumentacija neteisėtos Pabaltijo okupacijos. Čia tenka pažymėti ir A. Dzilumo romaną švediškai — Teismo šventadienis (apie išduotus latvių legionierius), visa laida išparduota. Švediškai išleistas ir V. Mucenieko romanas — Parval Ryssland (Sudie Rusija). Zentos Maurinos knygos vokiškai kasmet išleidžiamos naujos. 1973 m. išleista "Gestalten und Schicksale" ir "Denn das Wagnis ist schoen". Numirusiųjų balsų tyrinėtojas K. Raudive išleido naują 560 ps. veikalą vokiškai — Ueberleben wir den Tod?

Tarp daugelio kitų autorių tenka atžymėti gydytoją pensininką dr. E. Saule, kuris dirba, populiarindamas moksliską veikalą "Mikroskosmos ir makrokosmos". Iki šiol paskelbtos jo knygos — 2074 ps. Kadangi autorius pats nepajėgia finansuoti savo darbų leidimo, jis paruošia jų tik 15 egzempliorių. 4 jis nusiunčia 4 latvių bibliotekoms, 10 išdalija savo giminėms, o 1 pasilieka sau.

1973 m. knygų leidykla "Tilts" sustiprino kultūrinius ryšius su okupuotos Latvijos autoriais, išspausdindama jų šešias knygas. Ateitis parodys, ar šis žestas nebus bumerangas.

Neslepiama, kad ir latvių išeivijos knygų leidyba turi savo problemas — stoką lėšų, skaitytojų nuolatinis mažėjimas, spaustuvių darbininkų trūkumas ir t. t. Bet, žiūrint į ateitį ir į autorių ir leidyklų užbrėžtus planus, tenka tikėti, kad ir 1974 metai neatsiliks nuo praeitųjų, jei tik neiškils kokia nenumatyta pasaulinė krizė. *A. T.*

Iš paskutinių Verdi "Kaukių baliaus" repeticijų Chicagoje – operos choras. Operos premjera šiandien 8 val. vak. Marijos aukštesniosios mokyklos salėje. Antrasis spektaklis rytoj 3 val. popiet ir trečiasis — kovo 31 d. 3 val. popiet. Nuotr. Eug. Būtėno

MODERNUS JAV RAŠYTOJAS

Vienas gausiausiai dabar rašančių moderniomis temomis amerikiečių yra Andrew M. Greeley. Jis mėgiamas paskaitininkas, sindikatinių straipsnių laikraščiuose autorius, sukūręs apie 25 knygas. Jo talentą įvertino Chicagos universitetas, pakviesdamas dirbti JAV viešosios nuomonės centre, ypač studijuojant vadinamą amerikiečių pliuralizmą — pažiūrų įvairumą. Užžymų jo įnašą į katalikų literatūrą jam 1972 m. buvo paskirta vadinamoji Tomo Morus premija. Savo pašaukimu jis kunigas.

Vienas iš pačių naujausių jo veikalų yra "The New Agenda" (išleido Doubleday & Co., Inc. Garden City, New York. 1973. 312 psl., kaina 6 dol. 95 ct.). Šis jo veikalas, sakytume duoda dignozę dabartinio meto pagrindinių problemų, kaip religija, Bažnyčios struktūra, švietimas, bendruomeninis gyvenimas, seksualinis klausimas. Autorius gana taikliai nusako ankstybesniąsias pažiūras, apibūdindamas dabarties žmogaus nuomones, ir tarpais duoda sugestijas ateičiai, siūlymus problemų sprendimui. Deja, šio paskutinio uždavinio vykdymas nėra pakankamai išvystytas.

Reikia pripažinti, kad Greeley yra giliai stebįs gyvenimą, plačiai apsiskaitęs įvairių krypčių autorius, rašo gyvai, tačiau, išryškinęs tradicinių pažiūrų ėmimą blėsti, informuodamas apie dabarties pasinešimus jis naujų tikrų sprendimų ir siūlymų mažiau teduoda. Vis dėlto norintiems susipažinti su dabarties krikščioniškos minties kryptimis JAV-se jis gali būti įdomus pasiskaityti. *J. Pr.*

NAUJAS GRANT PARKO DIRIGENTAS

Nauju pagrindiniu Grant Parko koncertų Chicagoje dirigentu pakviestas Leonard Slatkin, vienas iš St. Louis simfoninio orkestro dirigentų.

IŠRADO ALIARMĄ, PERSPĖJANTĮ ŠIRDIES ATAKĄ

Dr. D. Harrison pranešė Mokslo pažangos draugijai, kad yra išradęs mažą kompiuterį, kuris sveria šešias uncijas ir kuris, nešiojamas pritvirtintas prie krūtinės, užaliarmuoja, jeigu širdies plakimas pasidaro nenormalus. Tada žmogus turi priėjęs prie telefono šaukti kompiuterio centrą, iš kur gauna tolimesnes instrukcijas, ką daryti.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara: pirmad ir ketvirtad vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

WAGNER & SONS
Typewriters, Adding Machines and Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

STANLEY JR. SAYS:
1974 Plymouth, Duster ONLY $2511
LeBaron 2-Door Hardtop
Save up to $1,500.00 on new 1973's
BALZEKAS
CHRYSLER PLYMOUTH VALIANT IMPERIAL
4030 So. Archer GOODYEAR TIRES Tel. VI 7-1515
Buy In Brighton Park—You Don't Have To Drive Miles For Service

Nuo 1914 Metų
Midland Savings apta: nauja taupymo ir nam. paskolų reikalais visa: mūsų apylinkes Dėko jame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jum: naudingi ir ateityje
Sąskaitos apdraustos iki $20.000.00
MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASS'N
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470
5 1/4 % All accounts compounded daily – Passbook Savings paid quarterly.
7 1/2 % 1 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)
INSURED

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
Nauja agentūra su patyrusiu personalu kelionėms į U.S.S.R., lietuvė vadovė Loretta Kasis turi:
7 KELIONES Į LIETUVĄ 1974 METAIS
žemiausiomis kainomis:
1—Gegužės 19 d. ..... 2½ savaites
2—Birželio 16 d. ..... 2 savaites
3—Birželio 30 d. ..... 2½ savaites
4—Liepos 14 d. ..... 2 savaites
5—Liepos 28 d. ..... 2 savaites
6—Rugpiūčio 11 d. ..... 2½ savaites
7—Rugsėjo 8 d. ..... 2 savaites
Grupės 1, 3 ir 6 apima 4 naktis Leningrade, 5 naktis Vilniuj (atskrendama į Vilnių iš ryto ir 1 ekskursija į Kauną), 3 naktis Minske, 1 naktis Maskvoje ir 4 naktis Copenhagen (su ekskursija į Malmo, Švediją).
Grupės 2, 4, 5 ir 7 turi viską tą patį, tik po 1 nakties Copenhagen grįšime namo.
Visais kelionių reikalais kreiptis į
TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
180 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 60601
Suite 328
Tel. 346-0102
Lorettą Kasienę ten rasite antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 5 iki 7 val. vak., ir šeštad. nuo 10 val. ryto iki 4 val. popiet. Bet kokiu laiku galima skambinti Lorettai Kasis į namus, kam nepatogu važiuoti į miestą — galima bus reikalus atlikti jos namuose pagal susitarimą telef. 776-0180.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000
6 1/2 % Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5 1/4 % Mokomas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

Kultūrinė kronika

Ketvirtasis lietuvių, latvių ir estų mokslininkų suvažiavimas išeivijoje

Sėkmingai plečiamas lietuvių, latvių ir estų mokslininkų bendradarbiavimas, šaukiant bendrus suvažiavimus, kurių ketvirtasis įvyks gegužės 11 - 19 d. Chicagoje, Illinois universiteto Circle padaliny. Suvažiavimas, pavadintas konferencija ir ją globoja Association for the Advancement of Baltic Studies ir pats Illinois universitetas. Konferencijos pirmininkas Oklahomos univ. profesorius V. S. Vardys.

Šiuo metu tai Baltijos kraštų studijų draugijai vadovauja Ohio univ. prof. R. P. Šilbajoris, be to — dar du viceprezidentai yra lietuviai: Calumet koleg. prof. T. Remeikis ir Williams kol. prof. R. Misiūnas.

Konferencijose darbas vyks keturiose sekcijose: literatūros, lingvistikos, socialinių mokslų ir bibliografijos. Socialinių mokslų sekcijai vadovaus dr. R. Misiūnas.

Organizaciniam komitetui vadovauja dr. T. Remeikis, o jame nariais iš lietuvių dar yra: R. Kviklytė, M. Pleškys, J. Račkauskas, dr. N. Remeikis.

Konferencija prasidės geg. 16 d. atidaromąja prof. Vardžio paskaita: "Baltijos respublikų vaidmuo Sovietų Sąjungoje".

Šeštadienį, geg. 18 d., banketo metu kalbės prof. R. Šilbajoris, bus įteiktos premijos - žymenys, vyks pasilinksminimas, su orkestru. Suvažiavimo metu universiteto bibliotekoje vyks paroda žemėlapių ir knygų apie Baltijos valstybes.

Lietuviai dalyvaus eilėje svarstybų. Pvz. sesijoje "Baltijos valstybių užsienio politika" kalbės dr. T. Remeikis apie Lietuvos neutralumo politikos evoliuciją.

Sesijoje apie Britanijos, Vokietijos ir Baltijos valstybių santykius J. P. Slavėnas nagrinės gen. Seecht liniją Baltijos valstybių klausimu.

Sesijoje apie Baltijos valstybių viduramžių kultūrą Georgijos univ. prof. St. Reynolds kalbės tema: "Didžioji Lietuvos kunigaikštija — Kievo paveldėtoja".

Sesijoje apie Baltijos valstybes XIX šimtm. prof. J. J. Stukas aiškins apie lietuvių dabartinės tautinės sąmonės išaugimą.

Sociologijos - psichologijos sekcijoje dr. A. Norvila informuos apie dvikalbumo (bilingvizmo) pasireiškimus Lietuvoje, o dr. A. Musteikis aiškins Sovietinės socialines kryptis Baltijos kraštuose.

Poezijos sesijoje prof. B. Ciplijauskaitė išryškins senųjų temų reiškimąsi naujoje lietuvių poezijoje.

Dramos sekcijoje dr. K. Ostrauskas prabils išeivijos gynimo tema.

Prozos sesijai vadovaus Ilona Gražytė - Maziliauskienė. Prof. Br. Vaškelis nagrinės baimės, susirūpinimo motyvus dabarties lietuvių novelėse.

Antrai prozos sesijai vadovaus dr. R. Šilbajoris. Čia dr. I. Gražytė nagrinės pagrindinius elementus M. Sluckio prozoje.

Trečioje prozos sesijoje dr. R. Šilbajoris painformuos apie stiliaus eksperimentus okupuotos Lietuvos prozoje.

Lingvistikos vienai sesijai vadovaus lituanistas dr. W. R. Schmalstieg. Jis antroje lingvistinėje sesijoje laikys paskaitą apie pirmojo asmens žodžius baltiečių vienaskaitoje su galūne "u", gi Northern Iowos universiteto kalbininkas prof. G. B. Ford toje pat sesijoje painformuos apie naujas žinias ir išvadas, išplaukiančias iš Mažvydo 1547 m. katekizmo egzempliorių, esančių Torunėje ir Vilniuje.

Bibliografijos srityje bus speciali sesija apie bendras estų, latvių ir lietuvių bibliografijos problemas. Čia prof. J. Balys kalbės apie praeities ir dabarties lietuvių bibliografiją.

Ekologinių problemų svarstymams vadovaus P. Mažeika ir čia kalbės apie vandens pasikeitimus Baltijos jūroje. P. Mažeika ekonominių vystymųsi problemų sesijoje, drauge su L. Kačinsku nagrinės dabarties transporto problemas Lietuvoje.

Taigi lietuviai gana veiksmingai reikšis šioje Baltijos valstybių studijų konferencijoje. Lietuvis net yra jos prezidentas — prof Vardys — ir lietuvis tos konferencijos organizacinis vadovas — dr. T. Remeikis, į kurį konferencijos reikalais galima kreiptis adresu: Calumet College, East Chicago, Ind. 46312.

Panašiai konferencijoje bus aktyvūs ir latviai bei estai mokslininkai ir kitataučiai Baltijos tautų tyrinėtojai.

Paskaitos, svarstybos apims plačiau, negu tik trys Baltijos kraštai. Įeina ir Suomiją, Švediją liečiančios temos.

Džiugu, kad šis baltiečių mokslininkų suvažiavimas, kaip ir ankstybesnieji, nėra koks privatus susibūrimas, o mokslinis įvykis, gaunąs JAV mokslo įstaigų pripažinimą ir globą. Konferencijos darbai suglaustoj ar pilnesnėj formoj, reikia tikėtis, bus išleisti, ir tai bus didelis mokslinis įnašas, rodąs mūsų išeivijos intelektualų brandumą. Tai bus Lietuvos, Latvijos, Estijos tyrimų ir problemų įnešimas į mokslo pasaulį ir paliks ne laikinus, o pastovius pėdsakus aukštose kultūros sferose.

Galima tik apgailestauti, kad kai kurie mūsiškiai į savo temas įvedę terminą "Soviet Lituania". Nei Amerika, nei tuo labiau mes patys to prievartinio Lietuvos vertimo sovietine neįteisiname ir nepripažįstame. Kodėl nevartoti "okupuota Lietuva"? Argi tai būtų nusikaltimas kokiai nors mokslinei skaistybei? Ne. Tai tik pabrėžimas fakto, kurio nereikėtų lengvai nubraukti. Bet neabejojame, jog paskaitininkai tą šešėlį išlygins gausiais ir šviesiais pareiškimais apie lietuvių tautos teises į laisvą ir nepriklausomą gyvenimą. J. Pr.

KNYGNEŠYS, JAV KULTŪRININKAS ŽILINSKAS

Šiemet kovo 14 d. sulėjo 40 m. kai Rietave mirė kun. Tomas Žilinskas, daug sielojęsis aprūpinimu Lietuvos gyventojų maldaknygėmis ir lietuviškomis religinėmis knygomis, slapta spausdinamomis Prūsuose. Žandarų persekiojamas, persikėlė į JAV, kur lietuviams skaitė paskaitas, organizavo eitynes, minint Žalgirio kautynes, plėtė blaivybės sąjūdį, pirmininkavo Kunigų Vienybei, buvo Lietuvos Mokslo draugijos narys labdarys, steigėjas Katalikų darbininkų sąjungos Bostone, vienas iš laikraščių Darbininko įkūrėjų, organizuotojas vakarinių mokyklų, Lietuvos šelpimo organizatorius I pas. karo metu, nepriklausomybės atgavimo sąjūdžių ugdytojas.

Bendradarbiavo Varpe, Vienybėje Lietuvninkų, Tilžės Naujienose, Lietuvių Laikraštyje, Vilniaus Žiniose, Šaltinyje, Vienybėje, Viltyje, Draugijoje, Vadove, Drauge. Yra išvertęs kelias knygas, parašęs dvi visuomeniniais klausimais knygeles, ir brošiūrą "Amerikos Lietuva", išleidęs Pamokslus visiems metams, trimis dalimis.

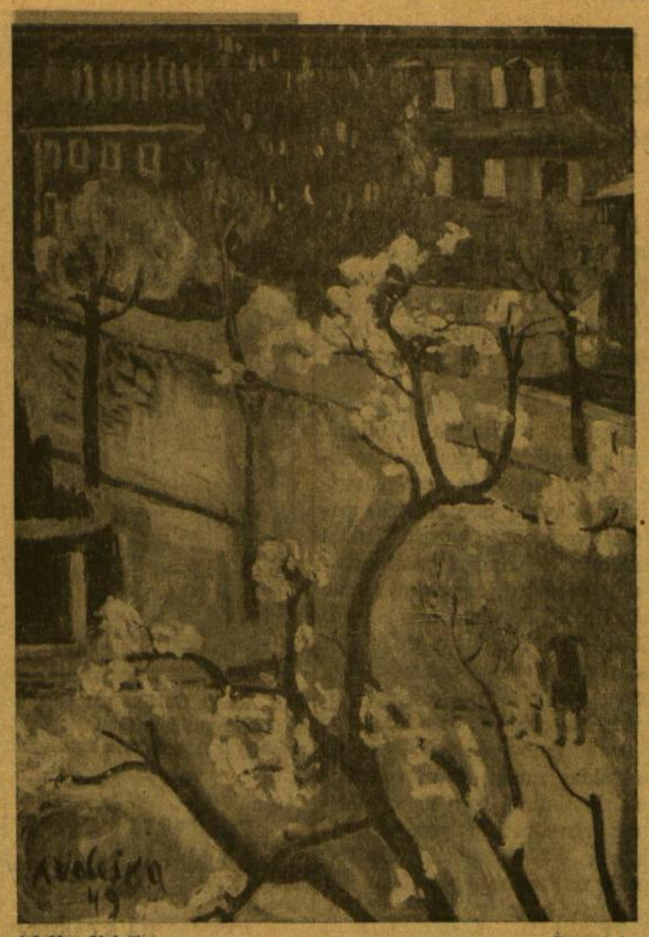

Adolfas Valeška — Pavasaris

NAUJI LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS NARIAI

Į Lietuvių rašytojų draugiją slaptu narių balsavimu priimti šie rašytojai:

Eduardas Cinzas, LRD praėjusių metų premijos laureatas, gyvenąs Belgijoje, talentingai pasireiškęs grožine proza periodinėje spaudoje ir romanu "Brolio Mykolo gatvė".

Viktorija Skrupskelytė, literatūros daktarė, dėstanti literatūrą Oberlino kolegijoje, Ohio valstybėje, mūsų grožinėje raštitijoje pasižymėjusi recenziniais bei moksliniais straipsniais.

Zenta Tenisonaitė, poetė ir nederlandų poezijos vertėja į lietuvių kalbą, o taip pat ir mūsų poezijos bei prozos į nederlandų kalbą. Ji gyvena Antverpene Belgijoj.

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS PIRMININKAS PAS KALIFORNIJOS LIETUVIUS

Kun. Leonardas Andriekus, O.F.M., kovo 28 d. išvyko į Arizoną ir Kaliforniją vadovauti Phoenixo ir Los Angeles lietuvių dvasiniam susitelkimui. Jo apsilankymo proga Los Angelėse šaukiamas Lietuvių rašytojų draugijos narių susirinkimas. Į Mainą grįš po Velykų.

ALOYZAS BARONAS LATVIŠKAI

Pereitais metais "Draugo" romanų konkursą laimėjęs Aloyzo Barono romanas "Abraomas ir sūnus" latvių "Gramatu draugs" leidyklos išleistas ir latviškai. Latvių kalbon knygą išvertė Zarinu Janis. Romanas latviškai pavadintas "Paaudžu mezglos". (Paauglių susipainiojimai). Vienas pagrindinių latvių laikraščių išeivijoje "Laiks", išeinantis Brooklyne, N.Y., du kartus savaitėje, Aloyzo Barono romano latviškos laidos proga š. m. kovo 9 d. puslapiuos įsidėjo autoriaus nuotrauką ir platesnio pobūdžio interview su rašytoju, pokalbyje liečiant lietuvių literatūrinį ir aplamai kultūrinį gyvenimą išeivijoje.

KUR GAUNAMAS DR. PETRO JONIKO VEIKALAS?

Dr. Petro Joniko knyga "Lietuvių bendrinės rašomosios kalbos kūrimasis" gaunamas "Drauge", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Veikalą išleido Pedagoginis lituanistikos institutas, 334 psl., kaina $5.00.

Iš knyga, kaip ir visos kitos laisvajame pasauly išleistos lietuvių knygos, yra taipogi įtraukta į "Draugo knygyno katalogą 1973 m." Katalogas (132 psl.) norintiems prisunčiamas veltui.

LABDAROS SĄJUNGAI 60 METŲ

Dviejų stambių Amerikos lietuvių kultūrininkų — kun. F. Kemėšio ir kun. A. Staniukyno — įsteigtoji Lietuvių R. Katalikų labdaros sąjunga Amerikoje šiemet švenčia 60 m. sukaktį. Ji buvo įkurta Chicagoje 1914 m. kovo 29 d., kun. Kemėšiui parašius įstatus ir nužymėjus tikslą: vargan atsiradusių lietuvių šalpą, senelių, ligonių globą. Kun. Staniukynas šiam reikalui pervedė savo surinktus našlaičių prieglaudai steigti 1,635 dol. Jau 1915 metais Labdaros sąjunga Chicagoje turėjo 6 kuopas su 1000 narių. Tais metais Marquette Parke buvo nupirktas už 18,000 dol. stambus sklypas, kurio dalis perleista besisteigiančiai lietuvių parapijai, o kita dalis — Šv. Kryžiaus ligoninei. Pagaliau 1947 m. Orland Parke pastatyta ir prieglauda seneliams. Tie rūmai 1958 m. dar praplėsti nauju stambiu priestatu. Labdaros sgos veikloje daug reiškėsi a. a. kun. A. Linkus. Dabar ligoninę ir prieglaudą veda Šv. Kazimiero seserys.

DĖL SOŽENICYNO PAVARDĖS

"Draugo" kultūrinio priedo š. m. kovo 16 d. Nr. 11, 6 psl., penktosios pastraipos sakiniuose: "Autoriaus pavardės trečiajame skiemenyje esantis 'i'... ir ...reikėtų rašyti Solženicynas, 'y' trečiajame skiemenyje" turėjo abiem atvejais būti ketvirtajame skiemenyje.

KRIKŠČIONIŠKOJO MENO MUZIEJUS

Krikščioniškojo meno atnaujinimo draugija New Yorke nusprendė įkurti Krikščioniškojo meno muziejų, kuris turės savų eksponatų ir kuris rengs parodas, suveždamas ir skolintus kūrinius.

NEUŽMIRŠTAMAS KALBININKAS

Jau penkeri metai vasario 5 d. sueina, kai mirė kalbininkas prof. Juozas Balčikonis. Mirė Vilniuje, turėdamas 83 m. amžiaus. Buvo kilęs iš Ėriškių bažnytkaimio, Ramygalos valsš., Panevėžio apskr. Baigęs Petrapilio universitetą, dirbo prie "Vilties" laikraščio Vlniuje, dėstė Vilniaus privatinėj progimnazijoj, Saulės suaugusiųjų kursuose, Voronežo liet. gimnazijoje, Panevėžio gimnazijoje ir mokytojų seminarijoje, o nuo 1924 m. Lietuvos universitete. Lietuvių kalbos žodyno redaktorius. Laikraščių bendradarbis, gausus vertėjas ir leidinių redaktorius.

KETVIRTIS ŠIMTMEČIO, KAI NETEKOME ESMAIČIO

Pedagogas, visuomenininkas Stasys Matijošaitis (rašęs slapyvardžiu Esmaitis) mirė 1949 m. vasario 6 d., taigi prieš 25 m. Buvo išgyvenęs 72 m. Baigęs Veiverių semnariją, mokytojavo Lenkijoje, kol susilaukė galimybės 1905 m. grįžti Lietuvon. Mokytojavęs Žemaitkiemy, Šančių Saulės pradžios mokykloje, 1908 m. persikėlė į Vilnių, kur dirbo Vilniaus Žinių redakcijoje. 1910-1913 m. mokytojavo Rygoje. Mobilizuotas Didžiojo karo metu. Paleistas iš kariuomenės, darbavosi Petrapily ir Voroneže, globodamas pabėgėlius, o nuo 1918 m. — Vilniuje, pradžioj prie Darbo Balso, o vėliau buvo kelių apskr. mokyklų inspektorius veiklus visuomenininkas, Vilniuje suorganizavo ūkininkų suvažiavimą, įsteigė "Kultūros" švietimo dr-ją. 1933 m. ištremtas iš Vilniaus, apsigyveno Kaune. Dirbo daugelyje redakcijų ir bendradarbiavo periodinėje spaudoje, rašė vadovėlius, ypač pagarsėjo Sakalėliu, kuris iki 1939 m. buvo susilaukęs 30 laidų. Rašė dramas ir darė vertimus, pvz. išvertė Skirmuntaitės "Pagal Nemuną ir Baltiją istorijos apyaušry".

ANDRULIO sūris yra labiausiai lietuvių mėgiamas. Jis gaminamas jau virš 30 metų iš sveiko pieno ir vartojamas naturalus rauginimas, nevartojant jokių dirbtinų priemaišų, tai sūrio maistingumas ir jo skonis yra visų pageidaujamas. Reikalaukite krautuvėse tik ANDRULIO naturalaus sūrio, o jeigu negaunate, tai telefonuokite:

ST. METRIKIUI, FARM FOOD Co. — TEL. YA 7-8393

arba atsilankykite asmeniškai

1811 West 47th St., Chicago, Illinois

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO HALSTED STREET TEL. CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TEVAS IR SONUS —
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovenhill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

American Travel Service Biūras šiais metais yra suorganizavęs 8 grupines keliones į Lietuvą. Tai yra kelionių biūras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje.

VISOS GRUPĖS LIETUVOJ PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune).
EKSKURSIJŲ IŠVYKIMO DATOS YRA SEKANČIOS:

BIRŽELIO MĖN. 11 D. — CHICAGO — 15 dienų
BIRŽELIO MĖN. 17 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Helsinki
LIEPOS MĖN. 8 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Romoje
LIEPOS MĖN. 23 D. — CHICAGO 17 dienų — sustoja Romoje
LIEPOS MĖN 31 D. — CHICAGO — NEW YORK — 16 dienų — sustoja Romoje
RUGPIŪČIO MĖN. 4 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki
RUGSĖJO MĖN. 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — arba 20 dienų (sustojant Romoje)
SPALIO MĖN. 2 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — DALYVIŲ SKAIČIUS GRUPĖSE YRA RIBOTAS.

KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS VĖLIAU.

Taipgi mūsų biuras organizuoja keliones į Havajus — vieną š. m. rugpiūčio mėnesį, kitą vasario mėnesį 1975 m. Patartina registruotis dabar.

DĖL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RAŠYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesti gimines iš Lietuvos padarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame bilietus, parūpiname vizas — be jokio papildomo mokesčio.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
4307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3571

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
4446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925—5988

BAIMĘ KELIANTIS ŠIANDIENINIS JAUNIMAS

Atėjo laikas, kada, ypač Šiaurės Amerikoj — JAV-bėse, Kanadoj, labai daug kalbama ir rašoma apie vadinamą kartų plyšį — nesusiderinimą, apie kovas tarp jaunųjų ir vyresniųjų, apie tiesioginę ir netiesioginę paauglių paramą raudoniesiems, anarchijai ir t. t.

Kanados legionierių oficialus žurnalas "Legion" atspausdino, o Toronto dienraštis "The Telegram" savo laiku persispausdino Helen B. Campbell labai idomų tuo reikalu laišką, kurio mintis atapasakojamoj formoj čia perduodu.

"Aš tiesiog esu ligonė, beskaitydama ir begirdėdama pasakojimus apie paauglių protesto eitynes, revoliucinius žygius, narkotikų vartojimą, vandalizmą, palaidą jų seksualinį gyvenimą ir t. t."

Kaip ją sargdina tokių paauglių veiksmai, taip lygiai jos neramina ir suaugusiųjų elgesys, skiriąs jaunuolių išsišokimams per daug reklamos, o per maža rimtų pastangų jiems sudrausti.

Per paskutiniuosius penkerius metus, anot jos, kiek kartų mes klausėmės per radiją, skaitėme spaudoje, stebėjome televizijoje ir kitais keliais skleidžiamą tvirtinimą, jog mūsiškis šių dienų jaunimas esąs "mūsų nesuprastas". Ir ką tai reiškia? Kas gi yra suprastas. Tie, kurie jau peržengę per 40 m. amžiaus ribą taip pat daugeliu atvejų nesuprasti, o ar nesą taip netgi ir su tais, kurie persiritę ir per 80 m. amžiaus slenkstį?...

Ar mes nesuprantam jaunimo?

Paskutiniųjų dvidešimt penkerių metų bėgyje, esą, ypatingai didelės sumos išleistos tyrimams, kaip suprasti jaunimą. Tuo reikalu daug knygų prirašyta ir kitokios literatūros išleista, o vis dėlto jaunimas mūsų, o mes jaunimo — taip ir nesupratom, ir nesuprantam...

Idomu, kaip mūsų tėvai mus, o mes juos supratom vieną generaciją anksčiau, kada nei tokių knygų, nei kitokios literatūros visai nebuvo?

Ir viskas buvo gerai. O kodėl? Gi todėl, kad mūsiškiai tėvai visiškai nesirūpino tokiu klausimu: jų vaikai suprasti, ar nesuprasti? Jie elgėsi su mumis taip, kaip jų sveikas protas diktavo, kaip laiko pagerbtos tradicijos nurodė. Ir išaugome tvirti, sąmoningi žmonės, kurie ėjom savo krašto ir žmonių laisvės ginti, žmoniškų darbų dirbti, o karo metu — netgi atiduoti savo gyvybes, jeigu tai buvo reikalinga...

Tiesiog baisu, kaip šių dienų jaunimas kelia revoliuciją prieš nūdienos visuomenę ir prieš nusistovėjusią tvarką. Kodėl? Juk jokia ankstesnė jaunoji generacija gal niekad taip gero gyvenimo neturėjo, kaip šiandien. Reikia tik ryžto siekti mokslo ir pažangos, o jų galimybės — neribotos.

Kai jaunuoliai aukodavos

Jaunuolių maištavimas tikras nesusipratimas, jeigu prisiminsime tik 1930 ir kiek vėlyvesnius metus, kai dauguma žmonių netgi pavalgyti sočiai neturėjo, o ką begalvoti apie bent kokius liuksusinius dalykus? Pagaliau reikėtų jiems prisiminti ir 1940, kada jaunuoliai, būdami tik 18 m. skrido lėktuvuose priešo užnugarin kovoti dėl pasaulio laisvės arba, priešui lėktą torpedavus, plūduriuodavo jūroje ilgas valandas, netgi dienas, kol buvo praplaukiančio laivo išgelbėti, mirtinai pervargę, peršalę. Daugelis jų kentė badą, šaltį ir kitokius nepriteklius priešo belaisvių stovyklose. Jie laisvu noru būtų atidavę savo akį, ar dalį dantų, kad tik galėtų gyventi tokioj visuomenėj, kokioj nūdien gyvena tie "revoliucionieriai", jų amžiaus jaunuoliai...

Šiandien sakoma, jog jaunuoliai todėl patenka į įvairias bėdas, kad jie neturi ko veikti. Šitoks teigimas — tik didžiulis nesusipratimas. Šiandien visur yra gerai aprūpintos gimnazijos, turtingos bibliotekos, be to, priedo drama, muzika, menas — tik reikia noro, pasiryžimo mokytis, tobulėti, siekti ko nors gero, gražaus, bet ne "revoliucijomis suaugusius mokyti"...

Kas pasidaro, kai pataikaujame jaunuolių įgeidžiams?

Paaugliai, netgi gimnazijose, jau nori dalyvauti mokslo reikalų tvarkyme, mokymo politikoj. Vienoj aukštesniojoj mokykloj, direktorius, pataikaudamas mokinių norui, paskelbė: — Ateikite į klasę kada norite ir jeigu norite —. Tai buvusi tikra utopija.

Toj gimnazijoj klasės beveik ištuštėjo, disciplina pairo, geri mokiniai buvo siaubo pagauti ir pasirinko tik korespondencinio studijavimo būdą namuose. Tik keletas galėjo būti perkeltas į aukštesnę klasę. Teoretiškai tai atrodo gražu ir liberališka: žiūrėkite, ir jaunuoliai gali tvarkytis, kaip suaugę. Deja, praktikoj — nieko daugiau, tik baisi anarchija.

Buvo geri laikai, kai tėvas šeimoje buvo nediskutuojama šeimos galva. Jo žodis — buvo šeimoj įstatymas. Sakysite, "nedemokratiška." Ne visiškai. Tokioj tvarkoj kiekvienas žinojo savo darbą ir savo vietą. Gi dabar — viskas pakrikę tik todėl, kad šeimose valdo ne tėvas ir ne motina, o patys vaikai ir paaugliai...

Žinoma, jei vaikai namuose negerbia tėvo ir motinos, tai kur bus toji pagarba mokytojui ar profesoriui?

Laikas prabusti ir sutvarkyti maištinguosius

Toliau laiško autorė siūlo atsibusti visiems. Reikia kieton įstatymo rankon paimti nieko neveikiančius "gėlių vaikus" — hipius. Kodėl privalome išlaikyti tokius sutvėrimus, kurie nieko neduoda nei patys sau, nei visuomenei. Jų pačių laimei reikėtų jiems įsakmiai paskelbti, jog pasaulis — jiems neskolingas jokio pragyvenimo, kuris užsidirbamas kietu darbu, bet ne valkatavimu. Istorijoj yra žinomų pavyzdžių, kas nutinka su tokia visuomene, kuri pasidaro tinginė, vulgari ir nemorali...

Reikia veikti ne tik šeimose, bet ir visuomenėj. Reikia sustabdyti spaudos, radijo ir televizijos programose garsinimą ir reklamavimą paauglių "herojiškų žygių", jų — apsivėlusių, apsiplaukavusių vadinamas "muzikines programas". Visa tai pakeisti dailiai susitvarkiusių jaunuolių pasirodymais.

Užtenka tų "Rock" festivalių, kuriuose nieko nėra meniško ir gražaus, tik aplinkos teršimas, narkotikų vartojimas, ištvirkavimas. Tuo tarpu policija užmerkianti akis, o visuomenė privalo mokėti už tų priteršių parkų išvalymą tokiems "festivaliams" pasibaigus...

(Pranys Alšėnas)

Indų filosofas apie moterį

Indų filosofas Manu pasakė: — Tėvas saugo moterį jos vaikystėje, kaip kažką brangaus ir švelnaus, lengvai sužeidžiamo. Vyras gina ją po vedybų. Sūnus saugoja ją senatvėje. Moters negalima palikti vienišos, kad ji pati viena savimi rūpintųsi.

Jei kiekviena moteris gautų tą globą, jai skirtą, gyvenimas būtų gražus, kaip rojus.

Tačiau Manu moters supratimas yra pagrįstas tuo pasauliu, koks jis buvo 1200 m. prieš Kristų. Jei Manu sugrįžtų ir užmestų tik vieną žvilgsnį ant kai kurių moterų laisvintojų, jis pataisytų savo tekstą.

Madų pasikeitimas

Ar tebeatsimena moterys seną nerašytą taisyklę, kad dėvėdavo apyrankes tik ant vienos rankos. Tai seniai pradingo. Jei tik turite gražias apyrankes, užsikabinkite jas ant abiejų rankų riešų. Dabar maišomos apyrankės auksinės, sidabrinės, plastikinės ir perlinės. Madingaisusias bruožas yra dėvėti dvejetą plačių auksinių apyrankių, lyg rankogalį prie ilgų rankovių suknelės.

Lietuvos Dukterų draugija ruošiasi naujiems darbams

Lietuvos Dukterų dr-jos posėdyje, įvykusiame kovo 14 d. nuosavuose Simo Kudirkos namuose, naujai išrinkta valdyba perėmė pareigas iš ketverius metus labai sėkmingai savo darbą vykdžiusios valdybos.

Pirmininkė Emilija Kielienė, kuri visuotiniame susirinkime visų stipriai prašoma sutiko pasilikti dar vieną terminą tose pačiose pareigose, jautriu žodžiu padėkojo iš pareigų pasitraukusiai valdybai, prisimindama sklandų bendravimą nuo 1970 iki 1974 m. Paminėjo kiekvienos valdybos narės pasiaukojimą, stengiantis padėti nelaimingiesiems. Kiek daug rūpesčio, triūso ir sumanumo valdyba parodė, kad iždas nuolat būtų papildomas. Prisiminė, kaip nepaprastai daug visuose reikaluose ne tik patarimais iš ilgametės praktikos, bet ir darbu pagelbėjo kun. dr. Feliksas Gureckas, dr-jos įkūrėjas. Labai apgailestavo, kad ne visos narės atsisveikinime ir pareigų perėmime dalyvavo. Kiekviena buvusios valdybos narė pirmininkės asmeniškai buvo apdovanota puokšte gėlių ir gintaro papuošalu didelio dėkingumo ženklan. Prašė ir ateityje pagalbos, ką visos ir pažadėjo.

Kun. dr. F. Gureckas padėkojo už tokį didelį įnašą darbu ir rūpesčiu. Ne viena ir finansiniai dosniai parėmė organizaciją. Vien tiktai viena dr. Marija Ringienė, vajaus vadovė, ir jos šeima paaukojo 4.000 dol. Praėjo ketveri didelio darbo metai, laike kurių ne tik užpirkti, bet ir išmokėti buvo dabar pilna to žodžio prasme nuosavi Simo Kudirkos namai, 2735 W. 71 St.

Pirm. E. Kielienė pristatė naują valdybą.

Sėkė E. Gaškienės ir B. Tamošiūnienės ypatingai skaniai paruoštos vaišės.

Nauja valdyba pasiskirstė pareigomis: Emilija Kielienė — pirmininkė, Halina Žitkienė — I vicepirmininkė, Irena Kerelienė — II vicepirmininkė, Genė Puniškienė ir Albina Dumbrienė — iždininkės, Pranė Masilionienė — sekretorė, Aldona Maciukevičienė — vyr. seniūnė, Eleonora Paketurienė — vyr. šeimininkė, Regina Smolinskienė — parengimų vadovė, Gražina Talandienė — parengimų svečių priėmimo vadovė, Marija Edelienė — loterijos vadovė, Bronė Kazlauskienė —Simo Kudirkos namų prievaizdė. Socialinio aprūpinimo skyrius: Halina Žitkienė — pirmininkė, Regina Bagdonienė, Elzbieta Vilkienė. Revizijos komisija: Elena Sidzikauskienė — pirmininkė, Halina Bagdonienė, Genovaitė Bielskienė.

H. Ž.

Dail. Adomo Galdiko parodoje, surengtoje Putnamo seselių rėmėjų Chicagoje, džiaugiasi nepaprastu jos pasisekimu ir dideliu susidomėjimu pirm. M. Remienė (iš k.) ir seselės Mercedes, Margaria Bareikaitė (Putnamo seselių vyresnioji) ir Anne Maria Rakauskaitė Nuotr. V. Jasinevičiaus

POPULIARIEJI JAVAINIAI

STEFANIJA STASIENĖ

Visiems yra žinoma, jog norint maloniai praleisti mums skirtas diemas šioje žemėje, visų pirma reikia būti sveikam. Bet kaip žmogus gali būti sveikas, jei į mitybą visiškai nekreips dėmesio. Žmogaus gyvybės ratą taisyklingoj ir gražioj formoj palaiko keturi stipinai, sako Jack La Lane: tai žmogaus dvasinė būtis, jo galvojimas — įsitikinimai, fizinė kultūra ir, žinoma, mityba. Tad norint tą gyvybės ratą išlaikyti gražiai ir taisyklingai apvalų, neturėtumėm nė vienos šios srities apleisti. Ypač kuo daugiau dėmesio reiktų kreipti į mitybą. Tai nėra nei sunku, nei neįmanoma.

Gerų pusryčių svarba

Visų pirma pradėkime darbo dieną gerais pusryčiais, t. y. gerai išbalansuota dieta, kad mūsų maistas būtų maistingas ir turėtų bent minimumą mūsų organizmui reikiamų medžiagų. Juk pusryčiai tai yra lyg ir raktas į visą dienos mitybą.

Kalbant apie išbalansuotą dietą, į maistą nereikia žiūrėti kaip į vaistus, kurie paprastai tiksliai atsveriami ir naudojami tik nustatytais kiekiais. Gerai išbalansuota duotis remiasi daugiau maisto įvairumu ir maistingumu. Žmogaus organizmui reikia maždaug 60 įvairių maistingų medžiagų, kad jis galėtų normaliai funkcionuoti. Todėl negalima maitintis vienos rūšies maistu, nežiūrint kiek maistingas jis bebūtų. Tarp kitų valgių labai populiaru šiame krašte yra pusryčiams pateikti įvairūs javainiai. Ypač vaikai mėgsta juos, nes patrauklus įpakavimas, įvairūs žaislų priedai ir televizijos pasakiška reklama juos tiesiog užburia. Mėgsta javainius ir suaugę. Ir kodėl ne, juk tai turėtų būti maistinga ir gera dalis mūsų išbalansuotų pusryčių.

Smerkiami komerciniai javainiai

Tačiau vienais jais remtis negalima, nes vienos rūšies grūdai, dar toli gražu neturi viso to, ko žmogaus organizmui reikalinga. Be to, jų komercinė gamyba paprastai sunaikina ir tas dalis, kurias tos rūšies grūdai natūraliai turi. Komerciniai javainiai (cereals) pagal senato tyrimų komisijos duomenis turi tik tuščias kolorijas. Javainių industrija dabar išaugo į bilijoninę pramonę ir skiria milijonus reklamai, bet ne produkto gerinimui. Didžiausias komercinių javainių kritikas Robert Chaote sako, jog vaikai, valgydami tuos javainius, lygiai tiek pat maistingų medžiagų gauna, kaip ir popieriaus ar kartono gabalus valgydami.

Žinoma, čia jau perdėtai pasakyta. Palyginimui duodu lentelę, iš kurios matysime tikrai menką komercinių javainių maistingumą. Čia noriu palyginti populiarius kukurūzų dribsnius (corn flakes) su kviečių daigais.

	Kukurūzų dribsniai	Kviečių daigai
Proteino	1.6 gr.	30 gr.
Riebalų	0.08 gr.	11.5 gr.
Calciumo	3 mgr.	47 mgr.
Fosfoto	9 mgr.	1084 mgr.
Geležies	0.3 mgr.	8.9 mgr.
Magnezijos	3 mgr.	336 mgr.
Thiamino	0.09 mgr.	1.65 mgr.
Niacino	0.4 mgr.	5.3 mgr.
Vitamino E	—	17 mrg.

Cukrus paverčia javainius saldainiais

Tad lentelėje matome labai nežymias dalis įvairių naudingų mūsų organizmui medžiagų, palyginus komercinius javainius su kviečių daigais. Be to daugumas komercinių javainių yra perkrauti cukrumi. Kai kurie jau beveik pavirtę saldainiais. Cukrus, kaip žinome, naudos mums jokios neduoda, tik labai neigiamai veikia į mūsų jaunuolių dantis. Bet esant javainiams taip populiariems, jų iš mūsų kasdieninės dietos neišmesime. Aš šia proga norėčiau mielom šeimininkėm pasiūlyti pačiom pasigaminti javainius, kurie ir gardūs ir maistingi. Šie javainiai susideda ne iš vienos kurios nors grūdų rūšies, bet yra mišinys įvairių grūdų bei maistingų medžiagų. Čia panaudosime ir lentelėje matomus taip naudingus kviečių daigus ir kitas medžiagas.

Štai skoningi ir gardūs javainiai:

Imti: 5 puodukai avižinių dribsnių (old fashioned), po vieną puoduką kiekvienos rūšies: maltų migdolų, sezamo sėklų, saulėgrąžų sėklų, sojos pupų miltų, lieso pieno miltelių, kviečių daigelių (Wneat Germ). Viską sumaišyti su vienu puoduku medaus ir 1 puod. aliejaus. Atsargiai išmaišius, paskleisti po truputį ant skardos (visus nesupilti ant skardos iš karto, nes susidaro storas sluoksnis) ir kepti 45 min. prie 250 temp. Retkarčiais šakute pamaišyti, kad iš kraštų nedegtų. Neperkepti. Iškepus, kurie per daug sukibę, sutrupinti ir supilti į sandariai uždaromą indą. Tinka valgyti sausi ir su pienu.

Turkijoje moteris dar vagia

Turkijos provincija Sivas sumušė turkišką rekordą jaunų merginų vogime, sako jų spauda.

1973 m. per pirmuosius septynis mėnesius net 211 merginų ir jaunų moterų, tarp 16 ir 25 m., buvo pagrobtos.

Pagrobimas yra vedybinių apeigų tradicinė dalis Turkijoje. Dauguma tų pagrobimų yra tik šiek tiek daugiau už savarankišką pabėgimą su mylimuoju. Iš 211 pagrobtų merginų, visos, išskyrus 53, ištekėjo už savo pagrobėjų.

Vietiniai oficialūs šaltiniai kaltina pagrobimų padidėjimą dėl nuotakos pasogos nepaprasto iškilimo. Infliacija išpūtė įprastą sumą ligi 20,000 lirų — apie 1,300 dol.

Suomės šaukiasi pagalbos

Iš Helsinkio ateinančiomis žiniomis, Suomijos autobusų vairuotojai, kurių daugelis yra moterys, pareiškė valdžiai, kad atsisakys dirbti naktimis, nebent joms bus leista nešiotis su savimi ašarinių dujų pistoletą arba bus suteikta geresnė policijos apsauga prieš girtus užkabinėtojus.

Moterys gyvena ilgiau už vyrus

Vidutiniškai imant, asmenų, gyv. JAV-ėse, gyvenimas pailgėjo nuo 49.3 metų 1900 m. iki 71.1 m. — 1971 m. Moterys dabar gali tikėtis gyventi iki 74.9 m. vidutiniškai, vyrai — 67.4 m.

ANESTEZIJA GALI BŪTI ALERGIJŲ PRIEŽASTIMI

Vaikų iki 2 m. amžiaus chirurgijoje vartojama anestezija gali būti priežastimi astmos, šienligės ir kitų alerginių reiškinių, skelbia Rochestero universiteto tyrinėtojai.

APIE AKINIUS

Illinois optometrijos kolegija skelbia, kad akiniai buvo išrasti apie 1276 m. ir pradėti naudoti dvasiškių skaitymui. Tarp pasiekusių 60 m. jau 90% yra reikalingi akinių. JAV-se akiniams pritaikyti yra apie 18,000 optometristų.

Akimirka iš paskutiniųjų "Kaukių baliaus" repeticijų. Choras ir solistė Margarita Momkienė. Nuotr. Eug. Būtėno